

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

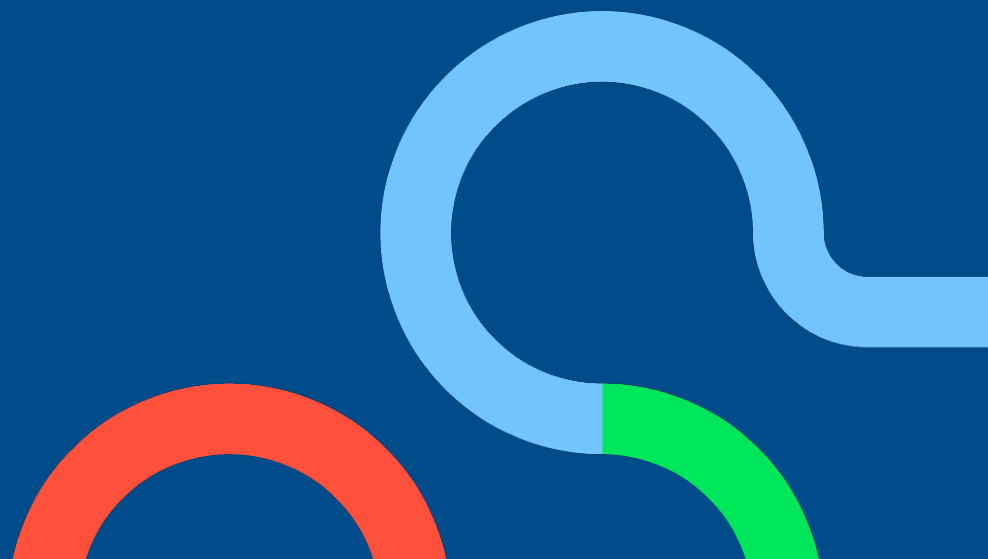
Valforskning- programmet

Statsvetenskapliga institutionen
www.valforskning.pol.gu.se

SVENSKT VÄLJARBETEENDE I FÖRÄNDRING

Maria Solevid, docent i statsvetenskap
Föreläsning för Centerpartiet, 191130

UPPLÄGG

1. Väljarbeteende i förändring
2. Det nya politiska landskapet
3. Vilka grupper sympatiserar med Centerpartiet?
4. Ökade könsskillnader i politiskt beteende?

VÄLJARBETEENDE I FÖRÄNDRING

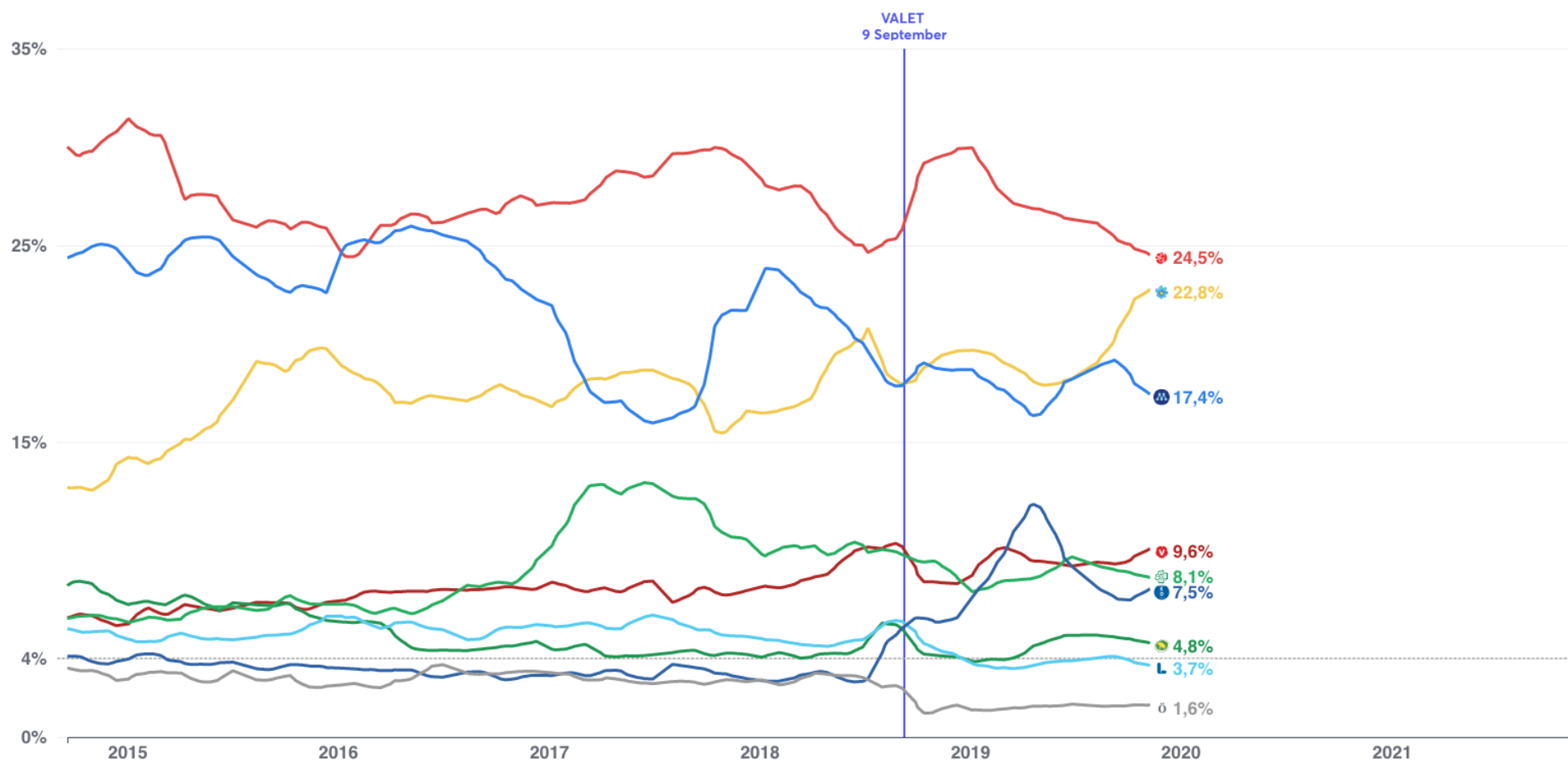
Partiernas opinionsutveckling

Mätningarnas Mätning ▾

Sedan valet 2018

12 mån

6 mån

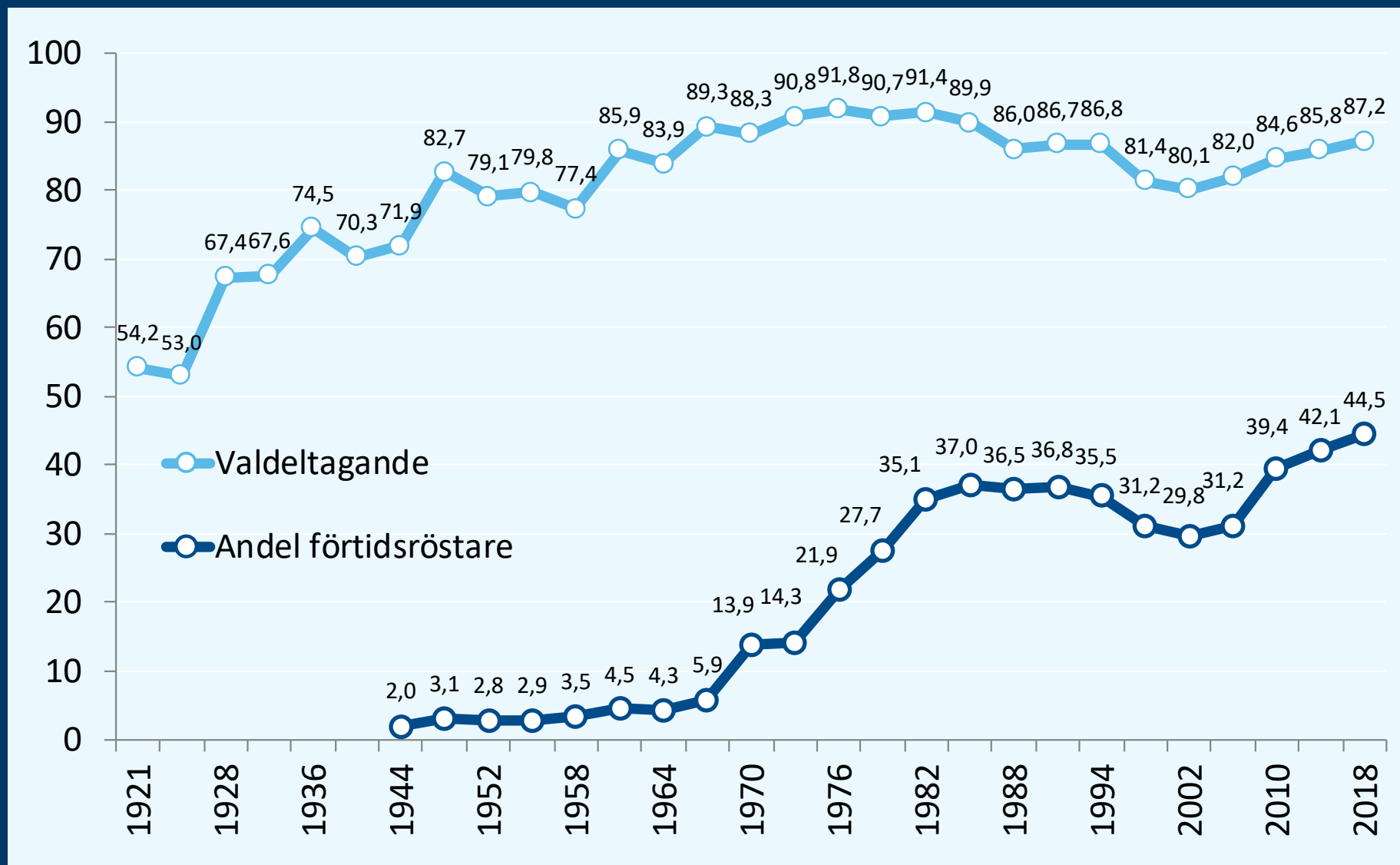
Tabell 3

Valutgången i det svenska riksdagsvalet den 9 september 2018.
Election results in the Swedish general election September 9th, 2018.

	Antal röster 2018	Andel röster 2018	Förändring 2014-2018	Riksdags- mandat 2018	Förändring 2014-2018
Vänsterpartiet	518 454	8,00	+2,29	28	+7
Miljöpartiet de gröna	285 899	4,41	-2,47	16	-9
Socialdemokraterna	1 830 386	28,26	-2,75	100	-13
Centerpartiet	557 500	8,61	+2,49	31	+9
Liberalerna (tidigare Folkpartiet)	355 546	5,49	+0,07	20	+1
Kristdemokraterna	409 478	6,32	1,75	22	+6
Moderaterna	1 284 698	19,84	-3,49	70	-14
Sverigedemokraterna	1 135 627	17,53	+4,68	62	+13
Feministiskt Initiativ	29 665	0,46	-2,67		
Övriga partier	69 472	1,10	+0,10		
Giltiga röster	6 476 725	100,00			
Ogiltiga röster - blanka	53 084	0,84	-0,08		
Ogiltiga röster – inte anmälda partier	2120	0,03	+0,03		
Ogiltiga röster - övriga	3342	0,05	+0,02		
Valdeltagande	6 535 271	87,18	+1,38		
Antal röstberättigade	7 330 432				

Kommentar: Uppgifterna om valresultatet är hämtade från Valmyndighetens hemsida (www.val.se).

Högt valdeltagande och rekord i förtidsröstning

Viktigaste frågorna för väljarna

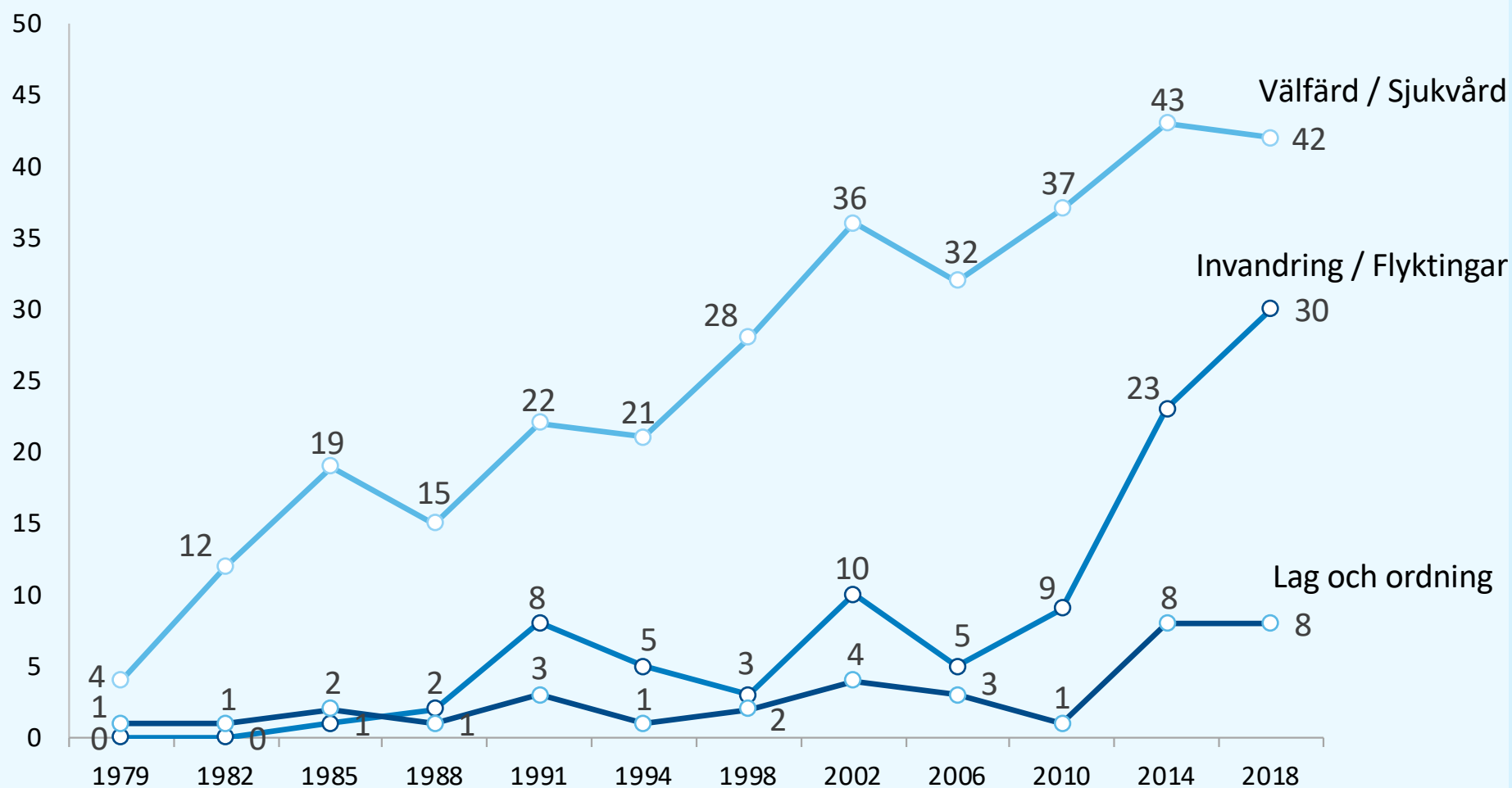
Väljarnas tio viktigaste frågor för partival 2018.

		ALLA VÄLJARE		
1	Sjukvård/Välfärd	42		
2	Invandring/Integration	30		
3	Skola och utbildning	23		
4	Miljö och klimat	18		
5	Äldreomsorg och pension	15		
6	Lag och ordning	8		
7	Ekonomi	7		
8	Arbetsmarknad/sysselsättning	6		
9	Skatter	4		
10	Jämställdhet	4		

Källa: Valforskningsprogrammets för- och eftervalsundersökning, 2018.

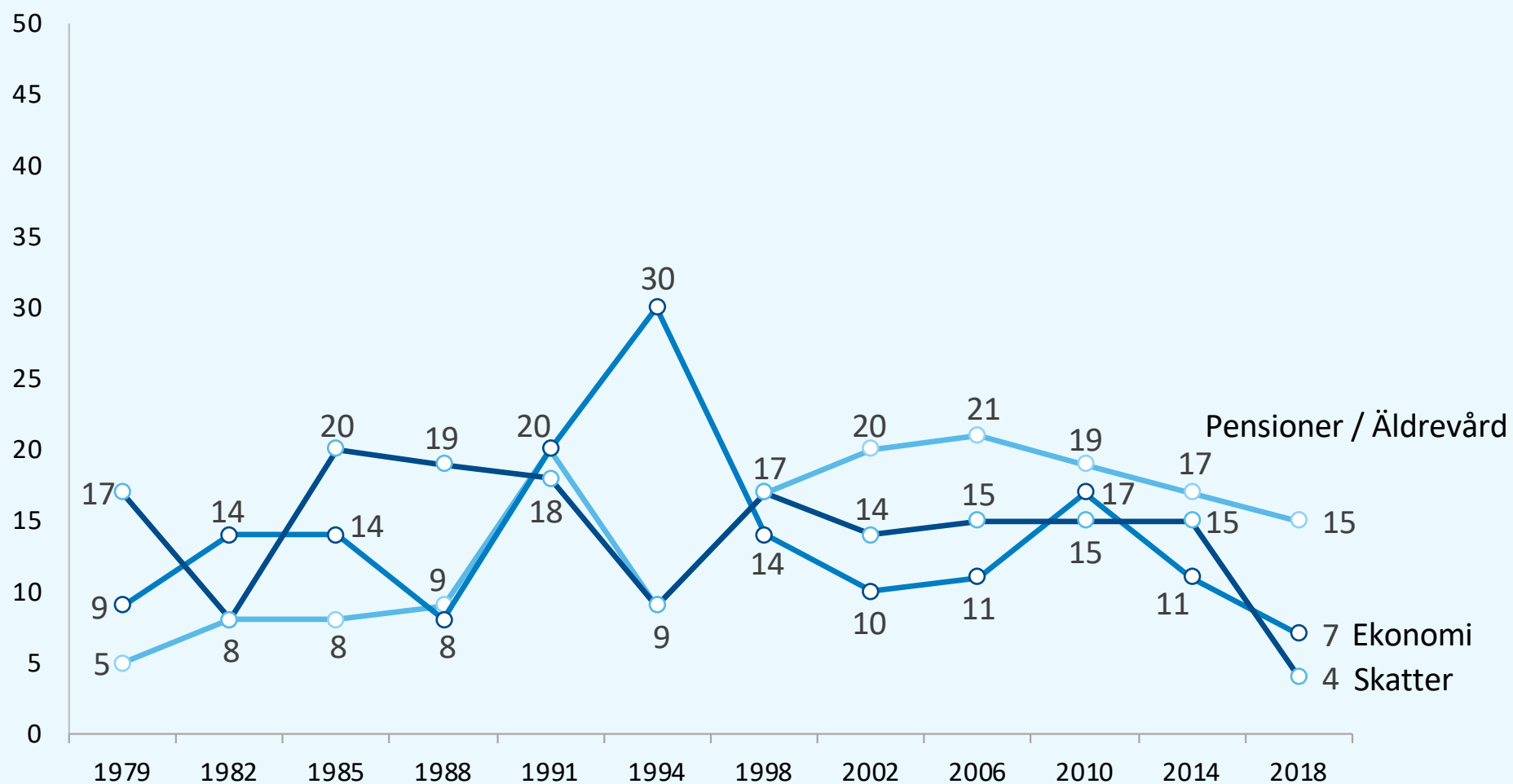
Viktig fråga vid partival 2018

Ovanligt viktiga frågor

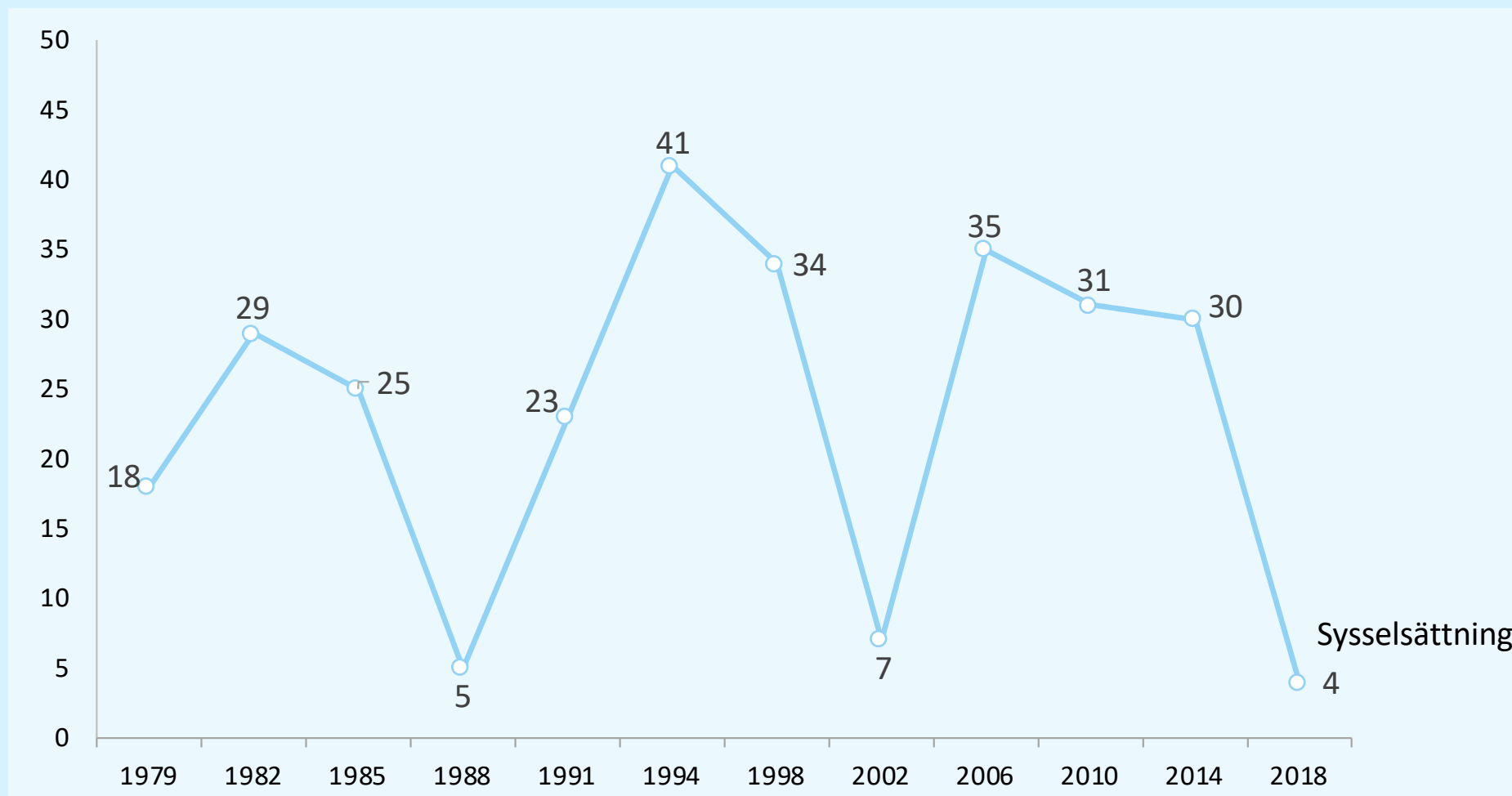
Viktig fråga vid partival 2018

Ovanligt oviktiga frågor

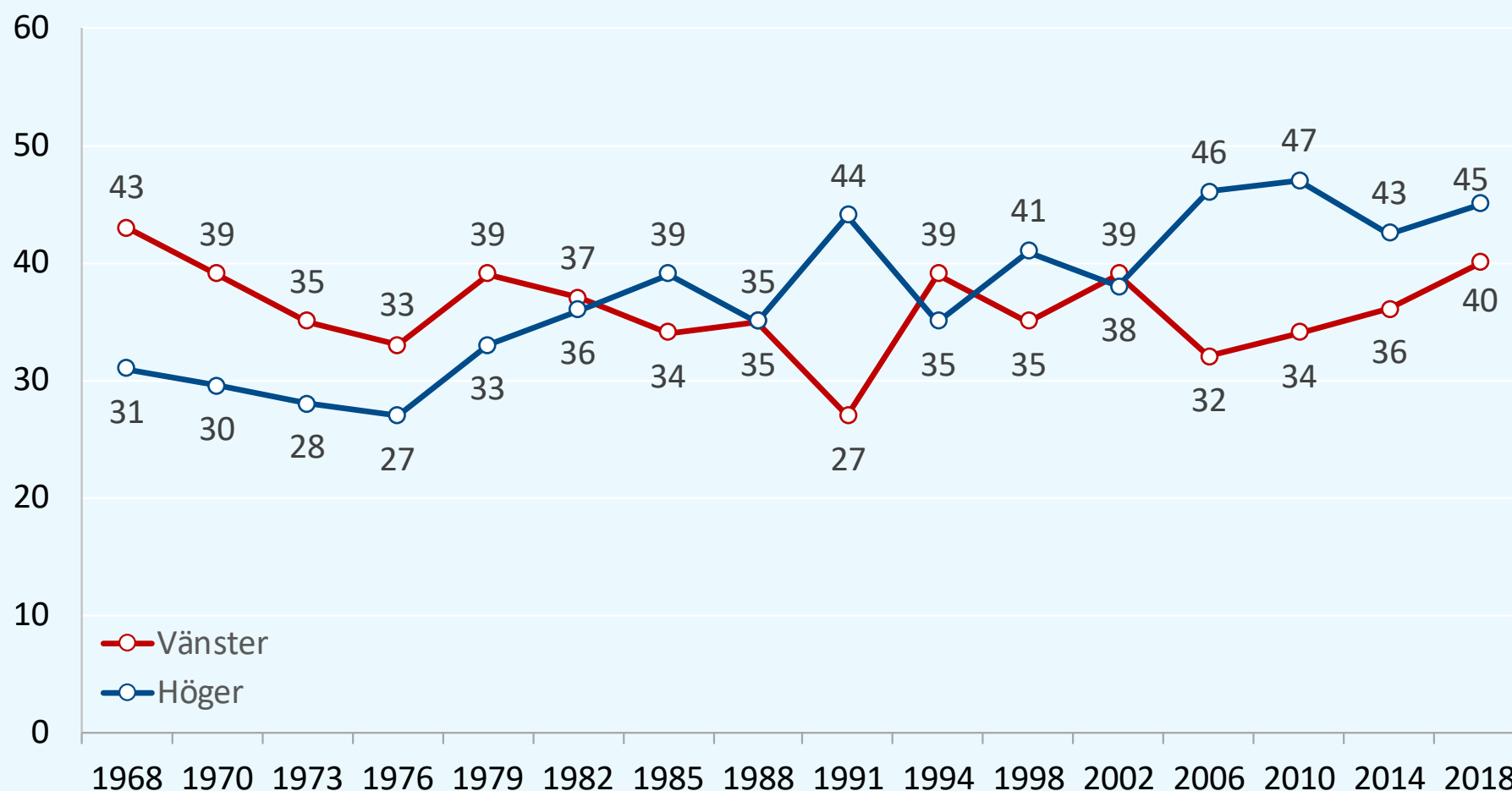
Viktig fråga vid partival 2018

Ovanligt oviktiga frågor

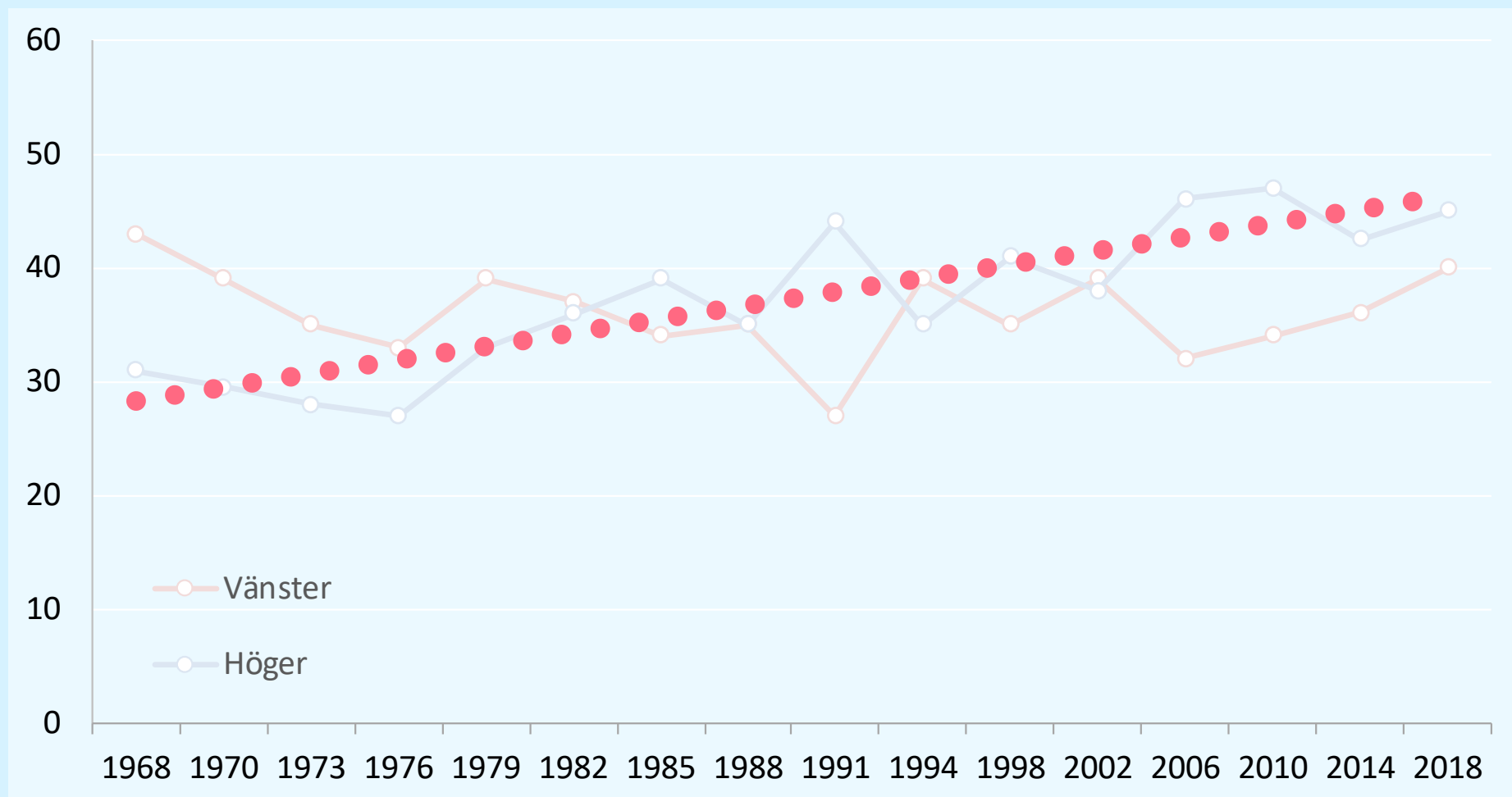
Vänster och höger

Andel av väljarna som placerar sig själva till vänster respektive höger på vänster-högerskalan 1968-2018 (procent).

Högervind i 50 år?

Andel av väljarna som placerar sig själva till vänster respektive höger på vänster-högerskalan 1968-2018 (procent).

Röstningsskäl 2018

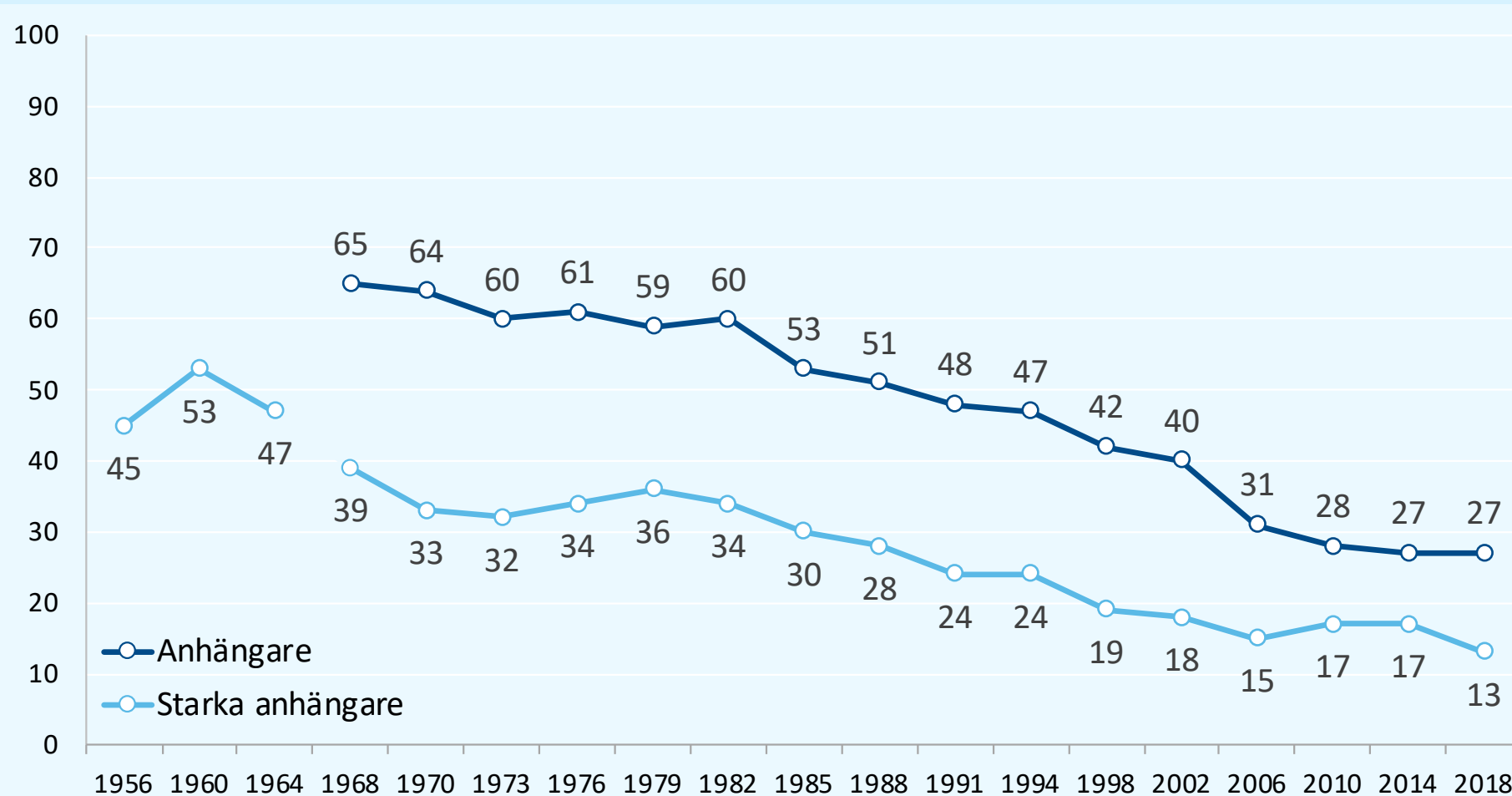
Andel partiväljare som uppger röstningsskäl för olika områden (procent)

	Välfärd/sjukvård	Integration/Immigration	Utbildning	Miljö/Energi	Äldreomsorg	Ekonomi	Lag och ordning	Skatter	Arbetsmarknad/sysselsätt	Demokrati/jämställdhet	Offentlig sektor	Familjepolitik	Styrelseskick	Fred/Internationellt/Försvar	Bostäder	Infrastruktur	Demografi	Näringsliv	Svensk utrikespolitik	EU	Moral & Etik
Vänsterpartiet	49	26	19	33	7	3	1	3	4	17	13	2	3	2	4	1	1	0	2	1	6
Socialdemokraterna	46	17	26	16	20	4	4	3	4	4	4	3	3	1	2	1	1	0	1	1	2
Miljöpartiet	36	23	24	79	4	4	2	2	1	12	4	3	4	2	2	2	1	0	1	2	3
Centerpartiet	34	24	26	32	10	5	2	4	5	4	1	3	4	1	1	3	12	8	0	1	4
Liberalerna	39	29	40	20	12	8	9	6	4	2	1	3	4	8	1	3	1	2	8	7	2
Moderaterna	39	36	21	8	15	17	11	9	5	1	1	2	2	3	1	2	1	3	3	1	0
Kristdemokraterna	50	32	24	10	20	7	8	3	2	0	3	11	2	5	2	1	2	3	5	1	3
Sverigedemokraterna	39	67	14	3	18	6	19	3	1	2	1	1	3	2	1	3	1	1	2	1	0

Källa: Valundersökningen 2018 (n=6 104)

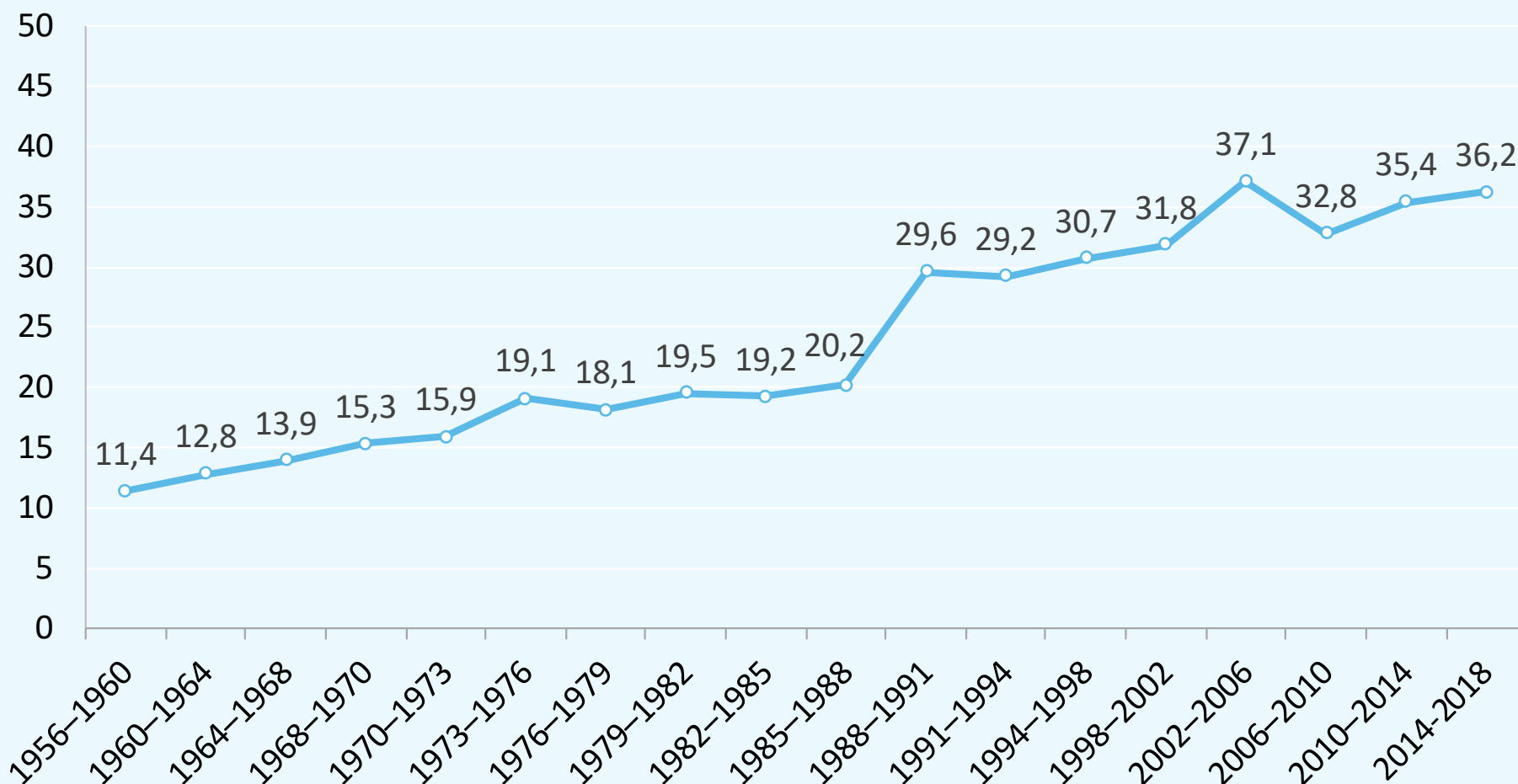
Partiidentifikation

Andel väljare som identifierar sig som anhängare till något parti 1956-2018 (procent).

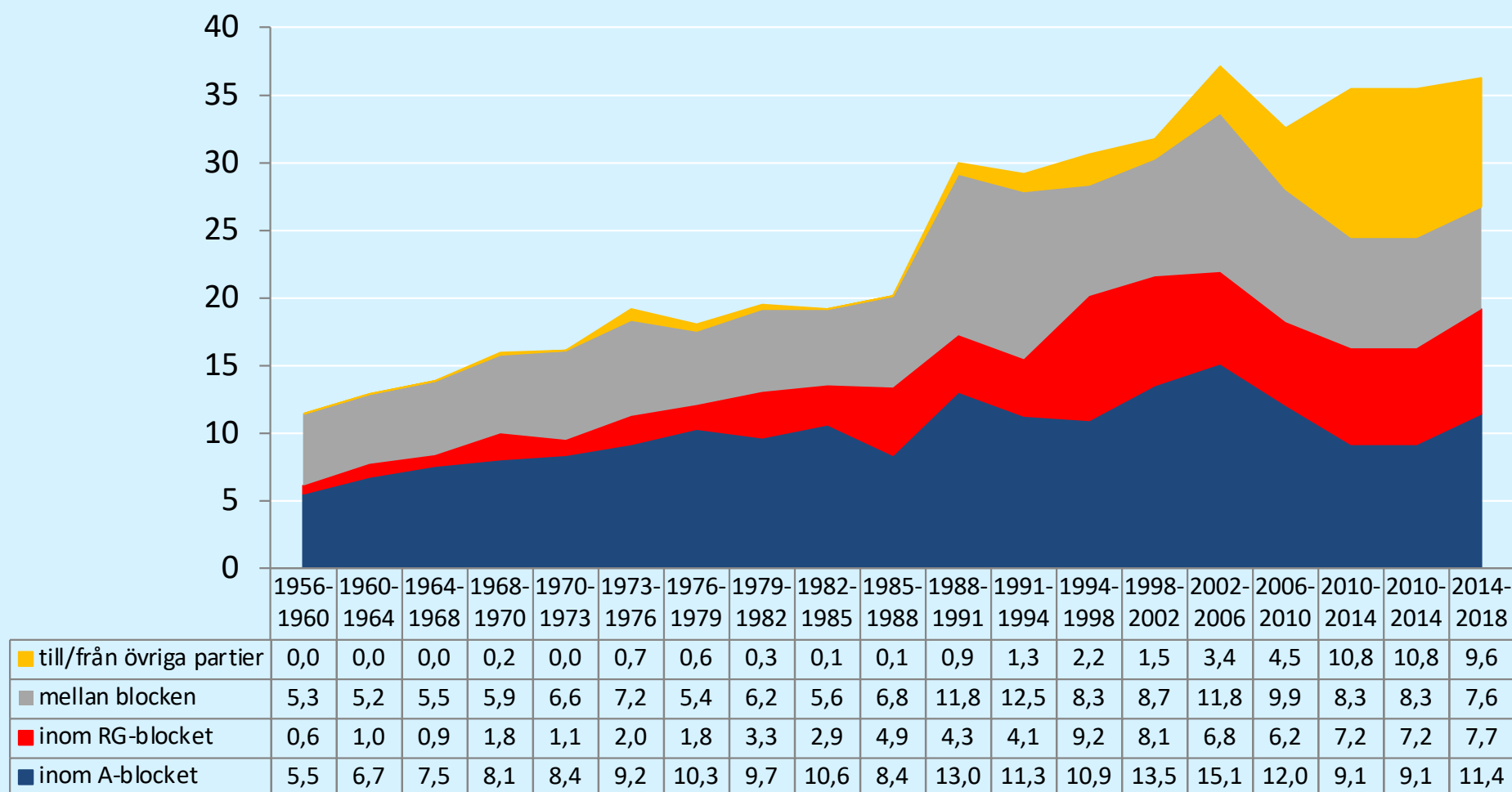
Väljarrörlighet

Andel partibytare mellan två svenska riksdagsval 1956-2018 (procent)

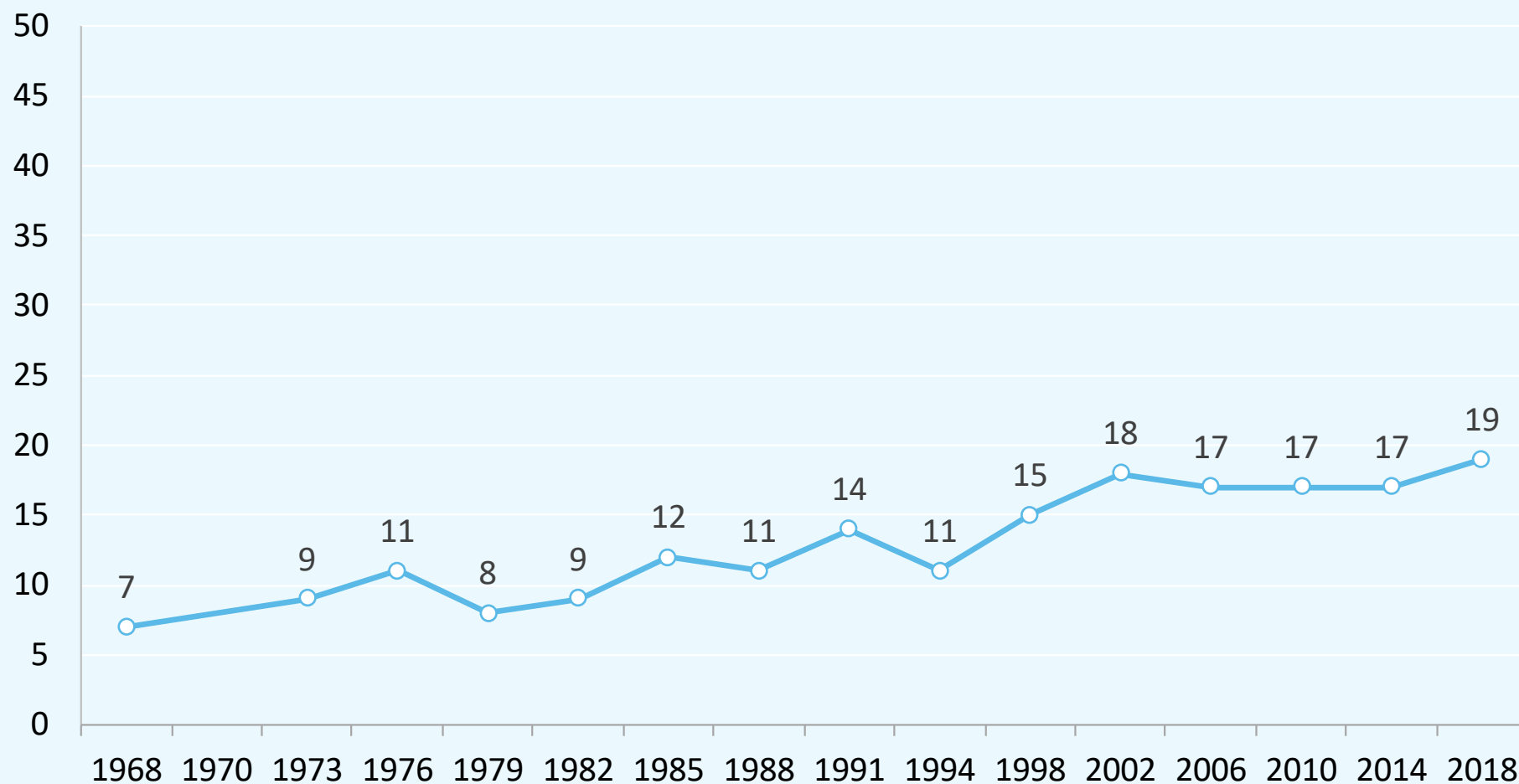
Väljarrörlighet

Andel inom- och mellanblocks rörlighet mellan två val 1956-2018 (procent)

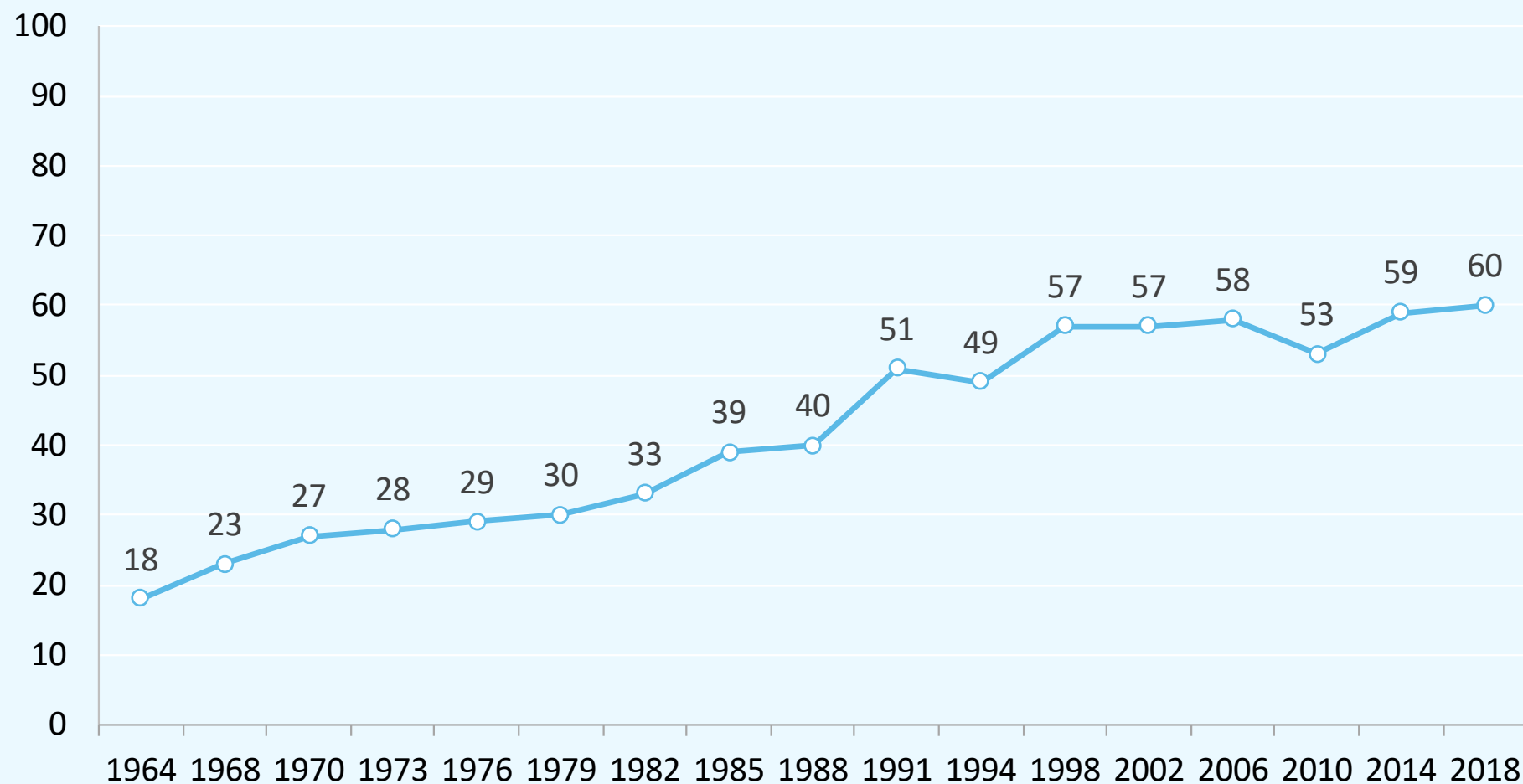
Väljarrörlighet under valkampanjerna

Partibytare under valkampanjen i svenska riksdagsval 1968-2018 (procent).
Röstningsintention före valet jämfört med partival efter valet.

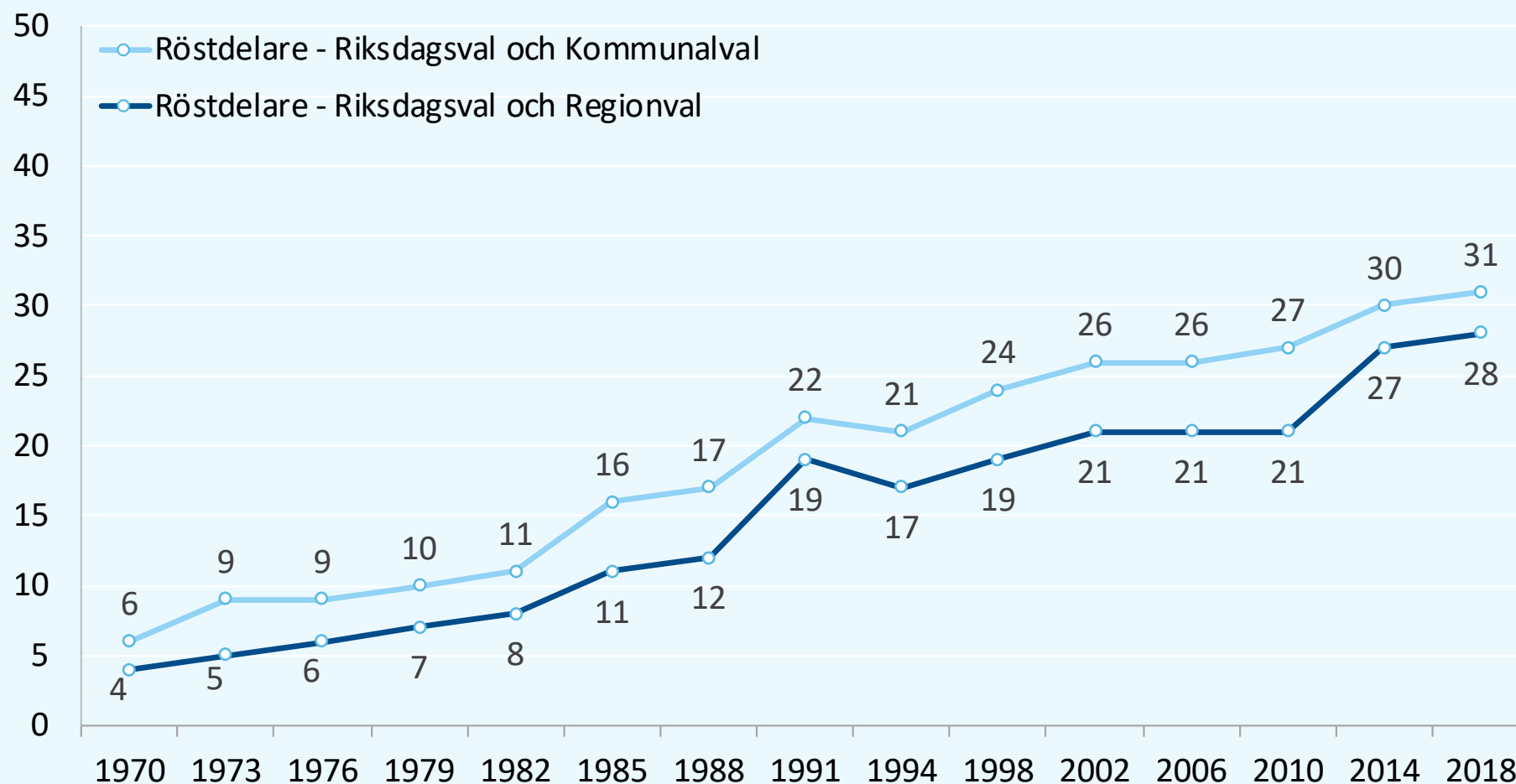
Tidpunkt för beslut

Andel väljare som bestämde sitt partival under valkampanjen i svenska riksdagsval 1964-2018 (procent).

Röstdelning

Andel som röstar på olika partier i kommun-, region- och riksdagsval 1970-2018 (procent)

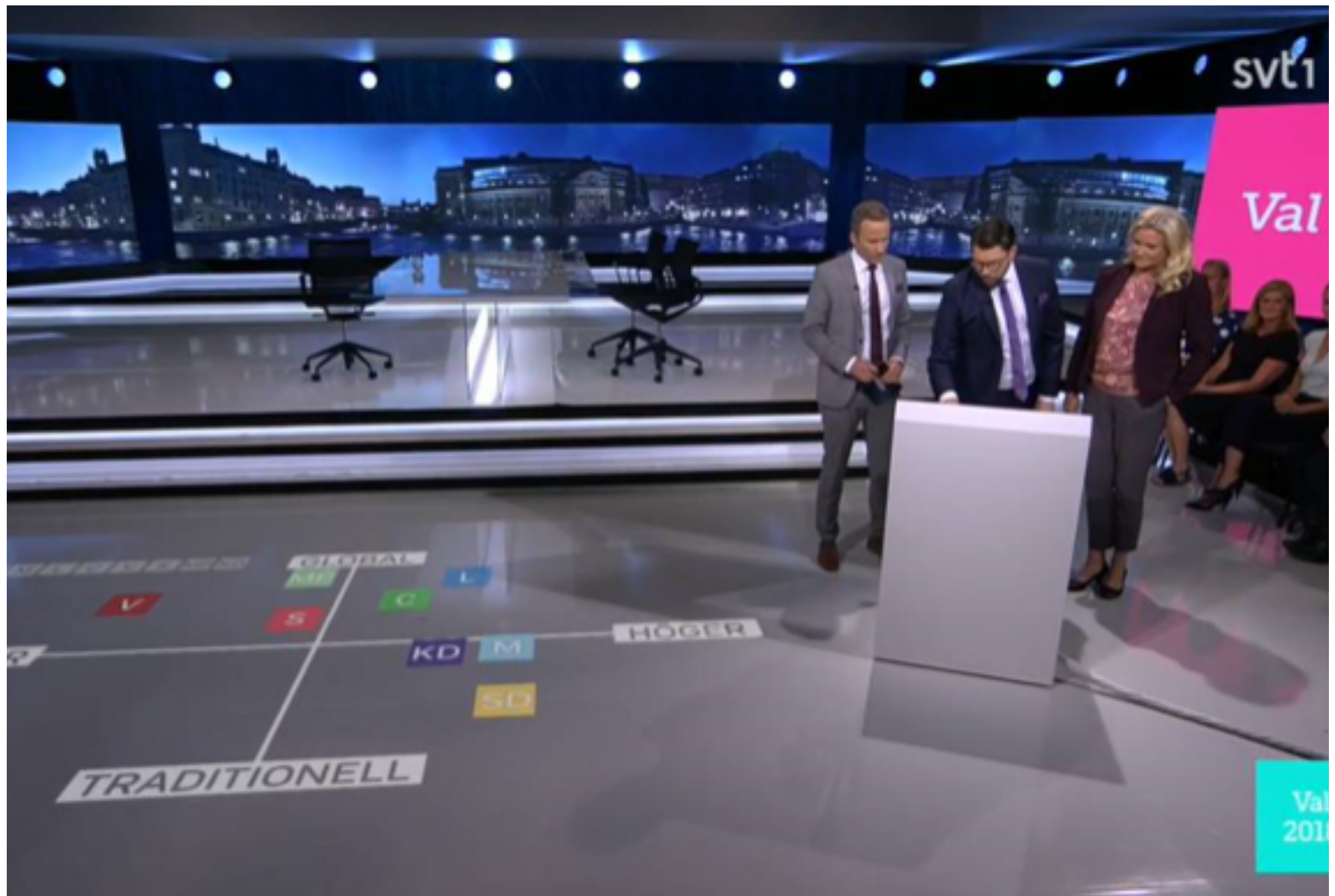
Top-10 kombinationer av röstdelning (procent).

Nationellt	Lokalt	Andel av röstdelarna
		6,1
		4,3
		4,3
		4,2
		4,0
		3,9
	ÖVR	3,1
		3,1
		3,1
		3,0

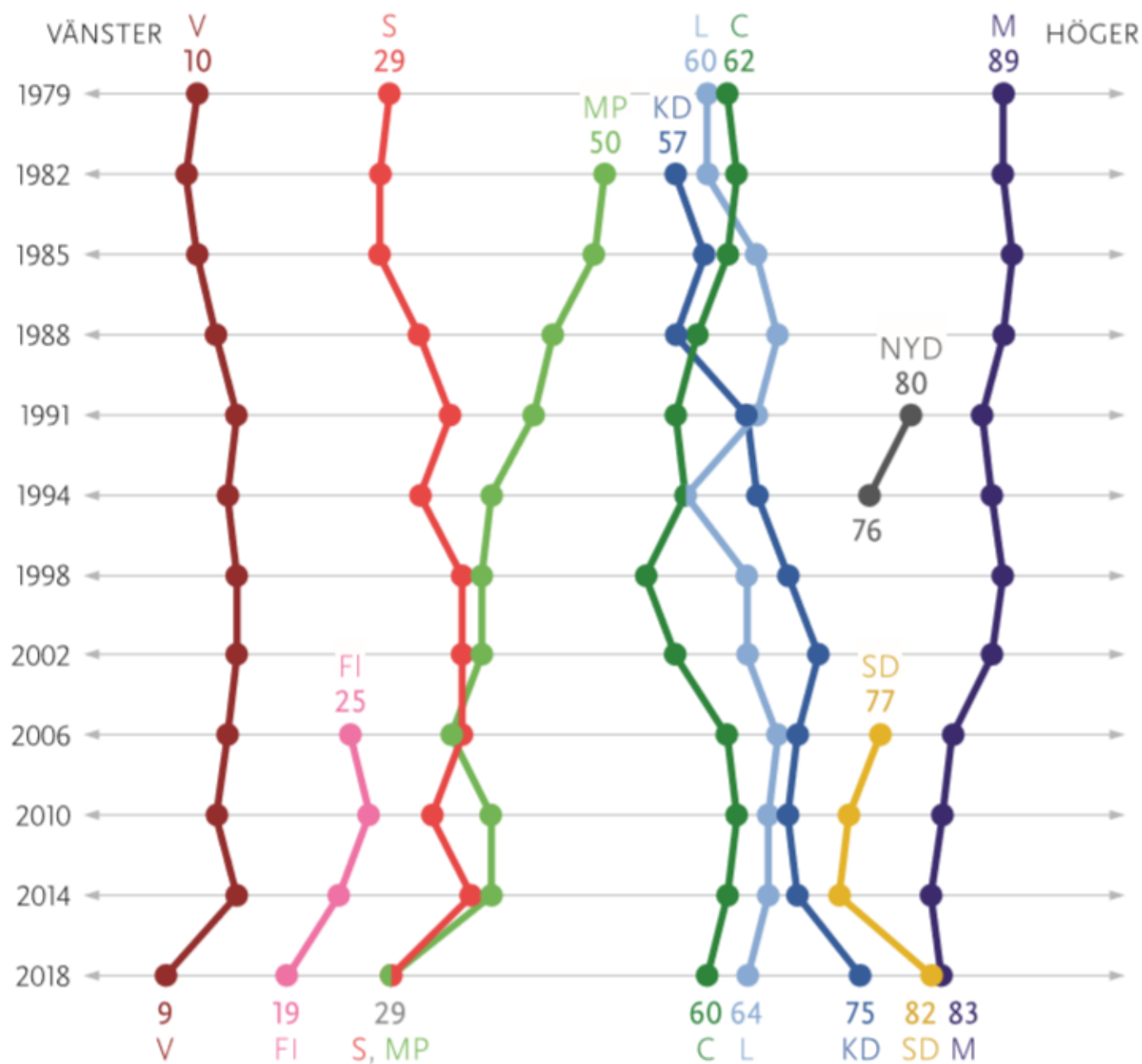
Sammanfattning

- Högt valdeltagande och nytt rekord i förtida röstning!
- Frågor som arbetslöshet/sysselsättning, ekonomi och skatter hade en mycket undanskymd plats i valrörelsen 2018.
- Frågor som rör invandring/immigration och lag & ordning har aldrig tidigare haft så stor betydelse för väljarnas röstning som 2018.
- En övervägande del av väljarkåren har hjärtat till höger.
- Rörligheten i valmanskåren är stor. Rekordmånga röstar på olika partier i riksdagsval och kommunala val.
- Andelen starkt övertygade partianhängare har aldrig varit så låg som 2018

DET NYA POLITISKA LANDSKAPET

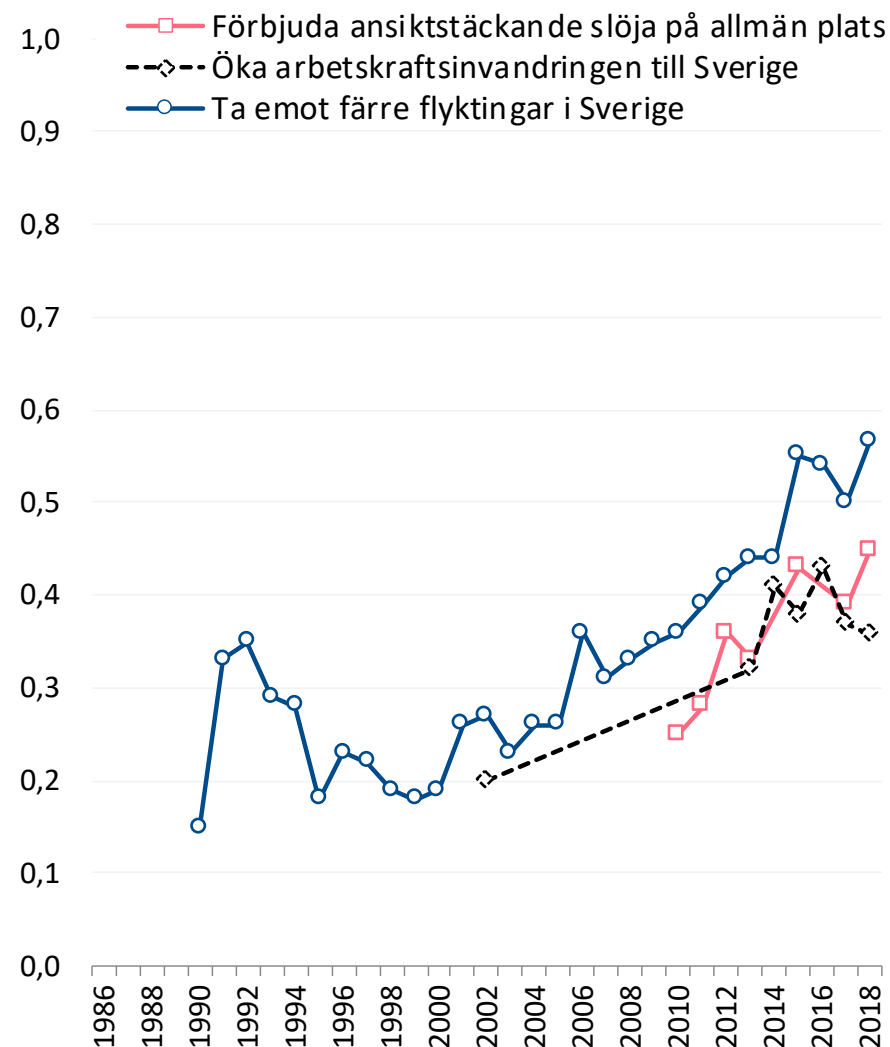
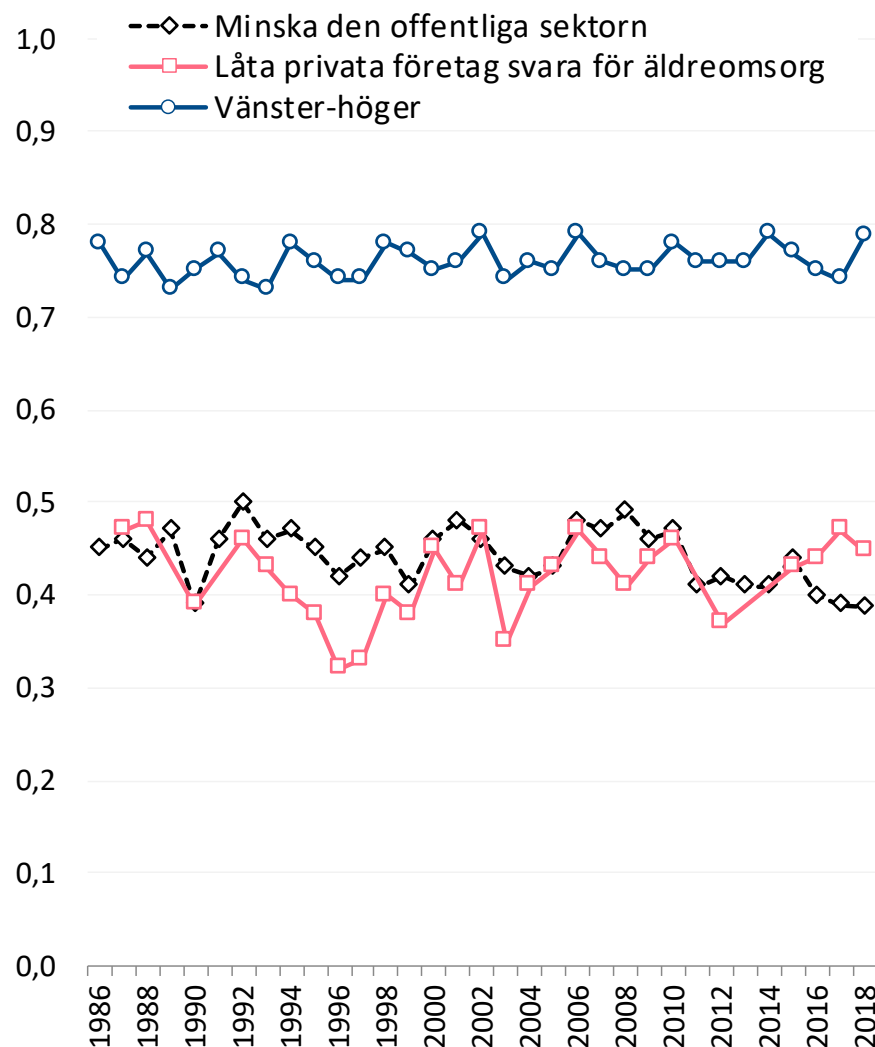

Figur 2. SVENSKA VÄLJARES UPPFATTNINGAR AV PARTIERNAS POSITIONER LÄNGS EN SKALA FRÅN VÄNSTER TILL HÖGER, 1979–2018 (medeltal). Källa: Valforskningsprogrammet, Svenska valundersökningar 1979–2018.

Vänster-höger och migrationspolitik

Graden av partipolarisering för vänster-högerrelaterade frågor och migrationspolitiska frågor 1986-2018 (eta)

Vilket parti tycker du sämst om?

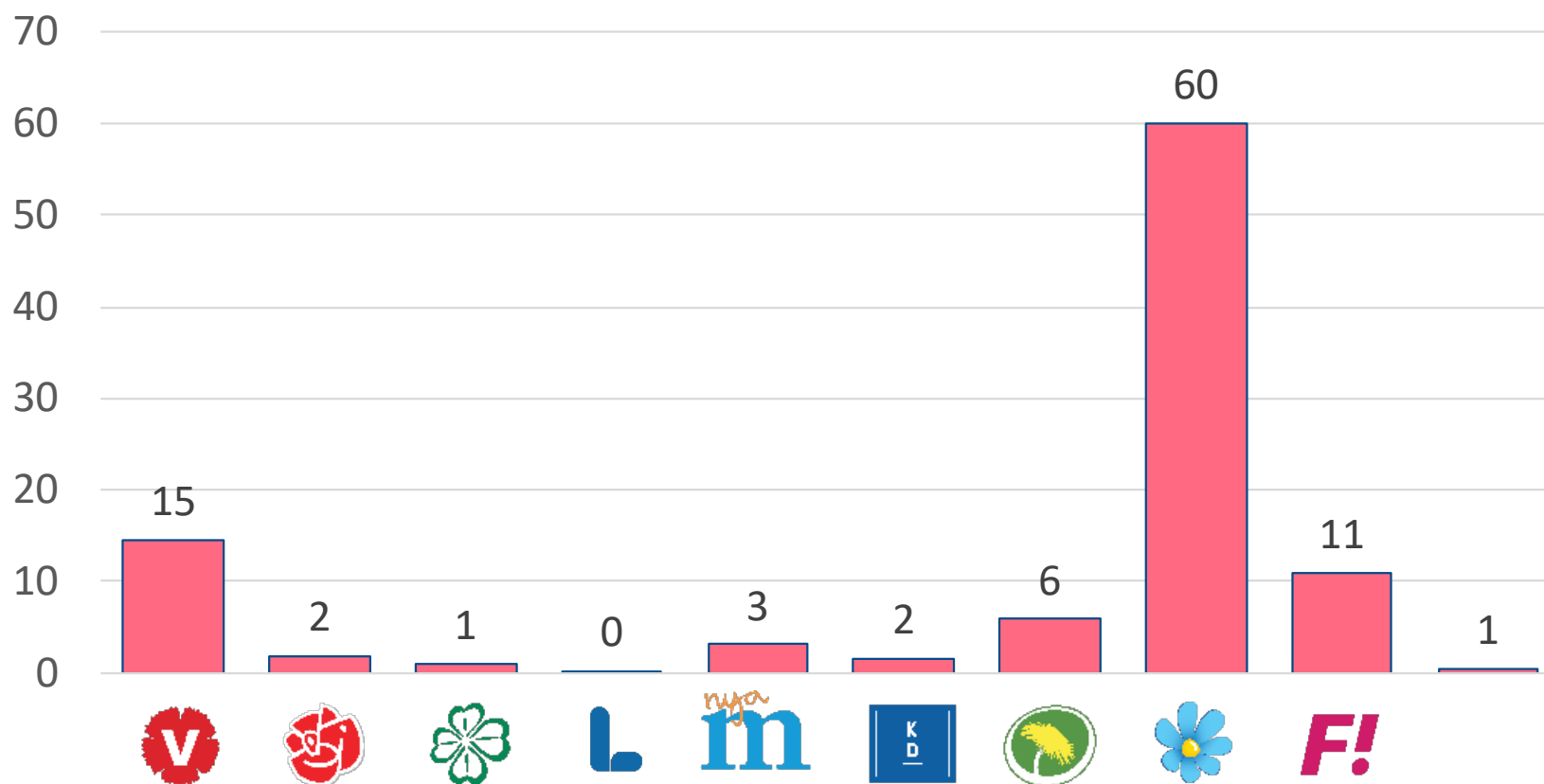
Tabell 1 Väljarnas sämsta partier 1970-2018. Andelen väljare som tycker sämst om olika partier (procent).

	VPK/V	KFML(r)	SKP	S	MP	C	FP/L	M	KD	NY D	SD	FI	Annat	Summa procent	Antal svarande
1970	38	13	—	3	—	0	2	39	4	—	—	—	1	100	2 190
1973	38	13	3	4	—	1	7	29	4	—	—	—	1	100	1 819
1976	51	0	1	4	—	3	3	35	2	—	—	—	1	100	2 083
1979	41	—	1	9	—	5	2	39	2	—	—	—	1	100	2 462
1991	26	—	0	7	8	2	3	17	4	34	—	—	0	100	2 270
2018	13	—		3	10	2	0	3	2	—	55	12	0	100	2 982

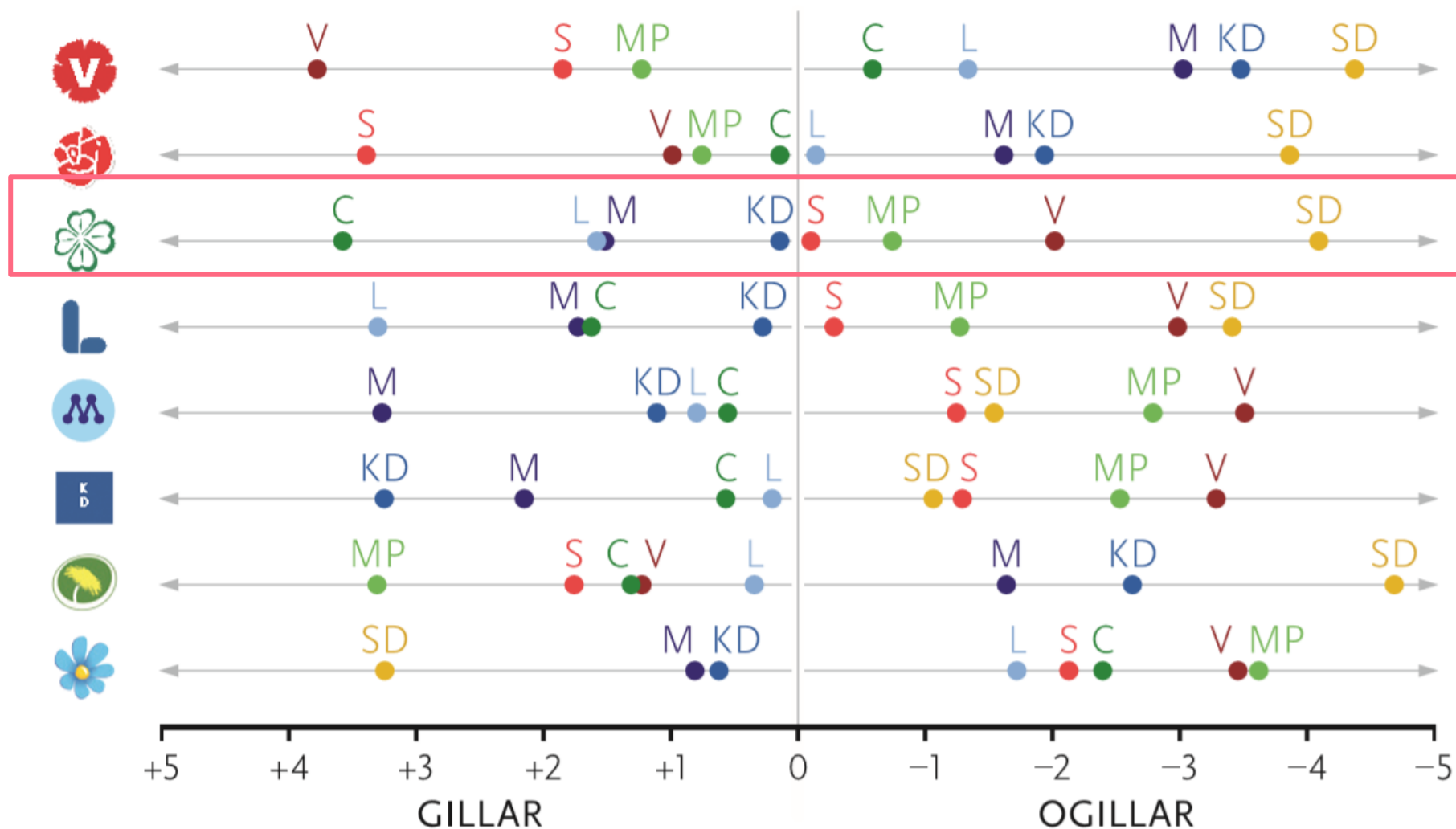
Källa: Svenska valundersökningar 1970-2018.

Finns det något parti du aldrig skulle rösta på?

procent

Figur 5. PARTISYMPATISÖRERNAS SYMPATIER OCH ANTIPATIER FÖR EGNA OCH ÖVRIGA PARTIER, GENOMSNITTSBETYG PÅ EN OGILLAR–GILLARSKALA, 2018 (medeltal). Källa: SOM-institutet: Den nationella SOM-undersökningen 2018.

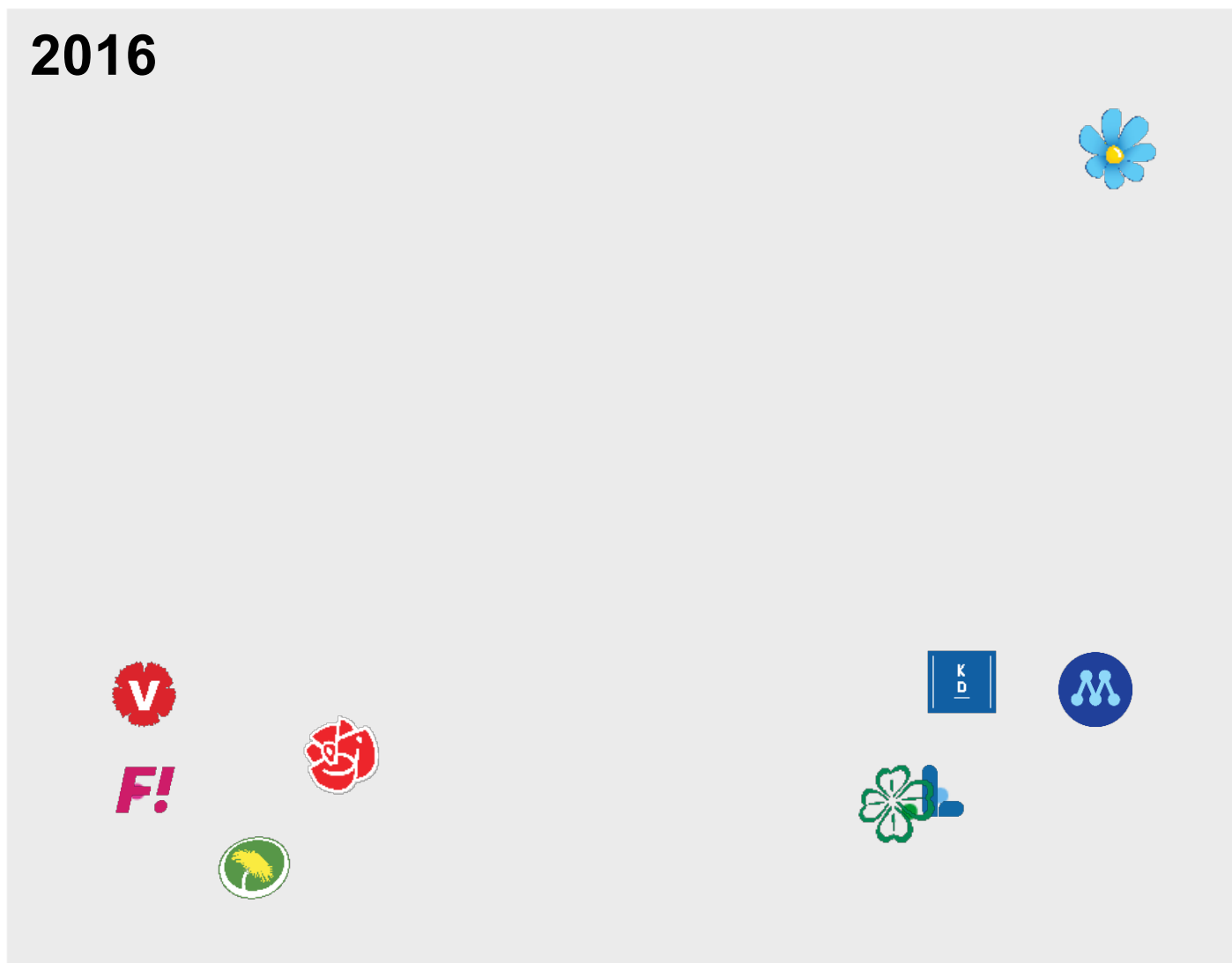

Svenska folkets karta över partisystemet

Multidimensionell unfoldinganalys av preferensdata (ogillar-gillarskalan).

År: 2016

2016

Parti

- C
- FI
- KD
- L
- M
- MP
- S
- SD
- V

Svenska folkets karta över partisystemet

Multidimensionell unfoldinganalys av preferensdata (ogillar-gillarskalan).

År: 2018

2018

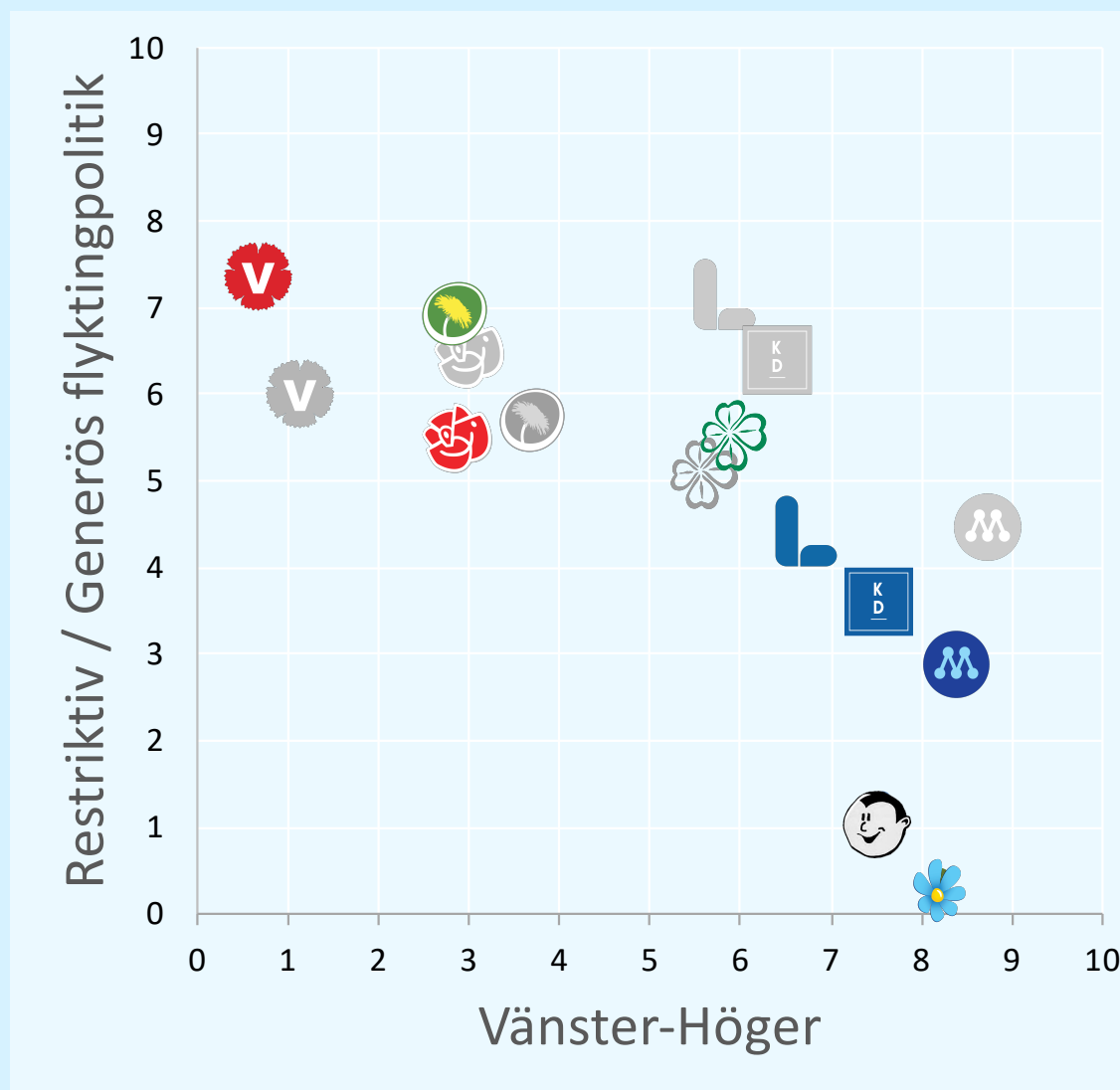

Parti

- C
- FI
- KD
- L
- M
- MP
- S
- SD
- V

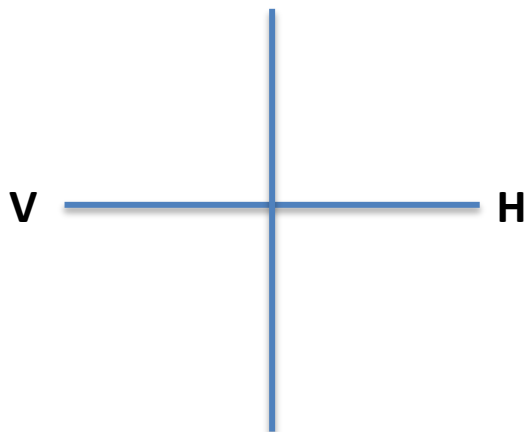
Vänster-höger och inställning till flyktingmottagande 1994 och 2018

Väljarnas uppfattningar av partiernas positioner längs två åsiktsdimensioner.

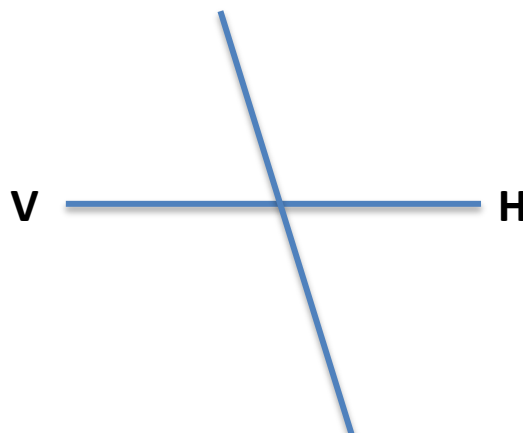

Håller vänster-högerdimensionen på att absorbera/införliva den kulturella dimensionen?

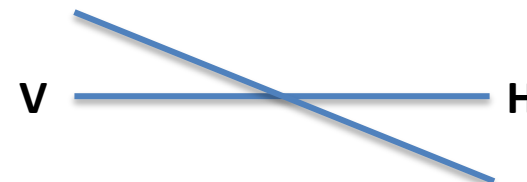
*Åsiktsdimension som från
början går på tvärs...*

*...börjar långsamt
samvariera med VH...*

*... för att till slut kollapsa ned i
en dimension!*

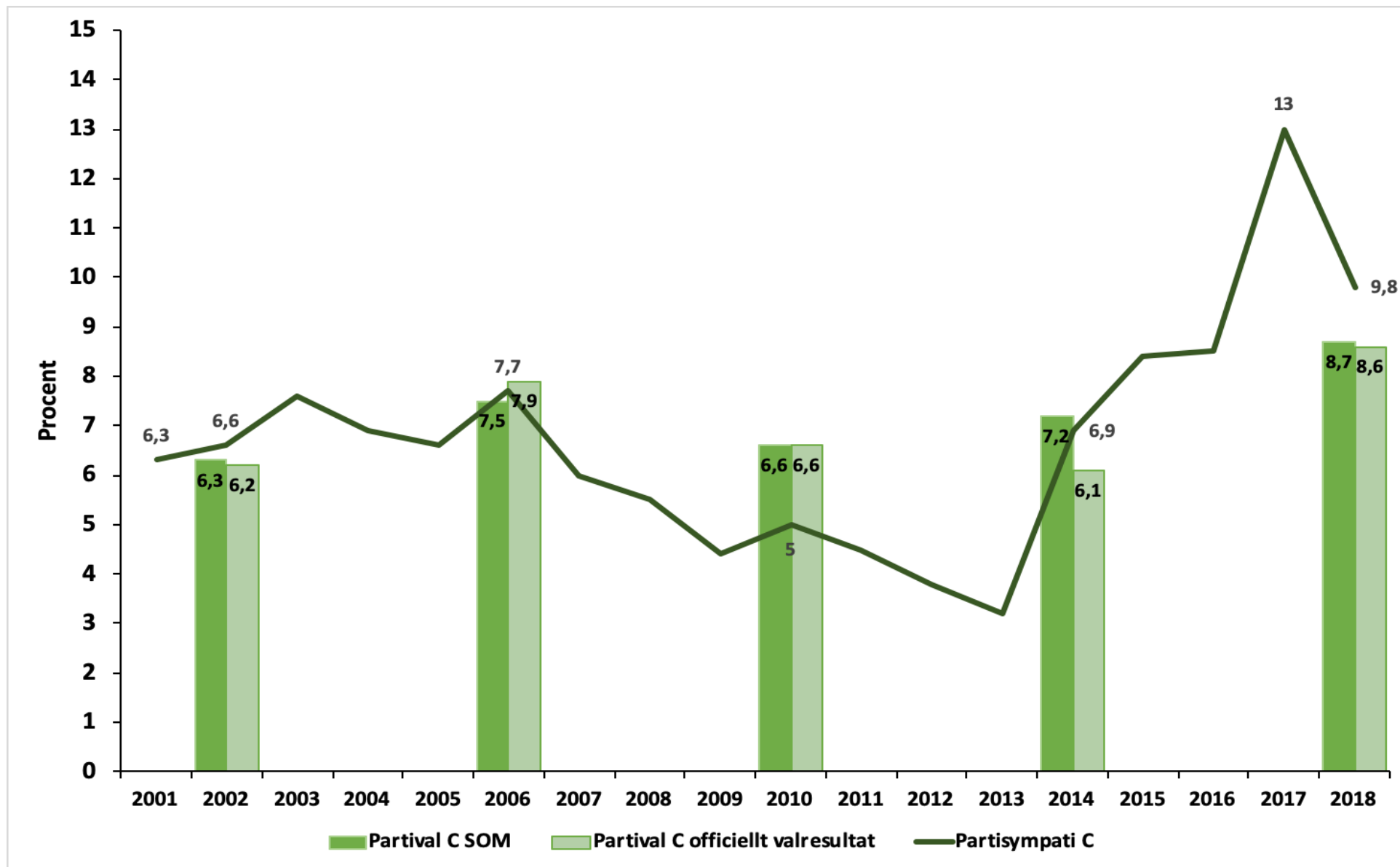
Sammanfattning

- Det svenska partisystemet karaktäriseras för närvarande av två konfliktdimensioner
- Allianspartiernas inbördes positioner håller på att glida isär. M och KD närmar sig SD.
- Tecken på att vänster-höger håller på att absorbera den nya kulturella dimensionen.
- SDs väljare och sympatisörer gillar förstås partiet men SD väcker starka antipatier hos stora delar av svenska folket.

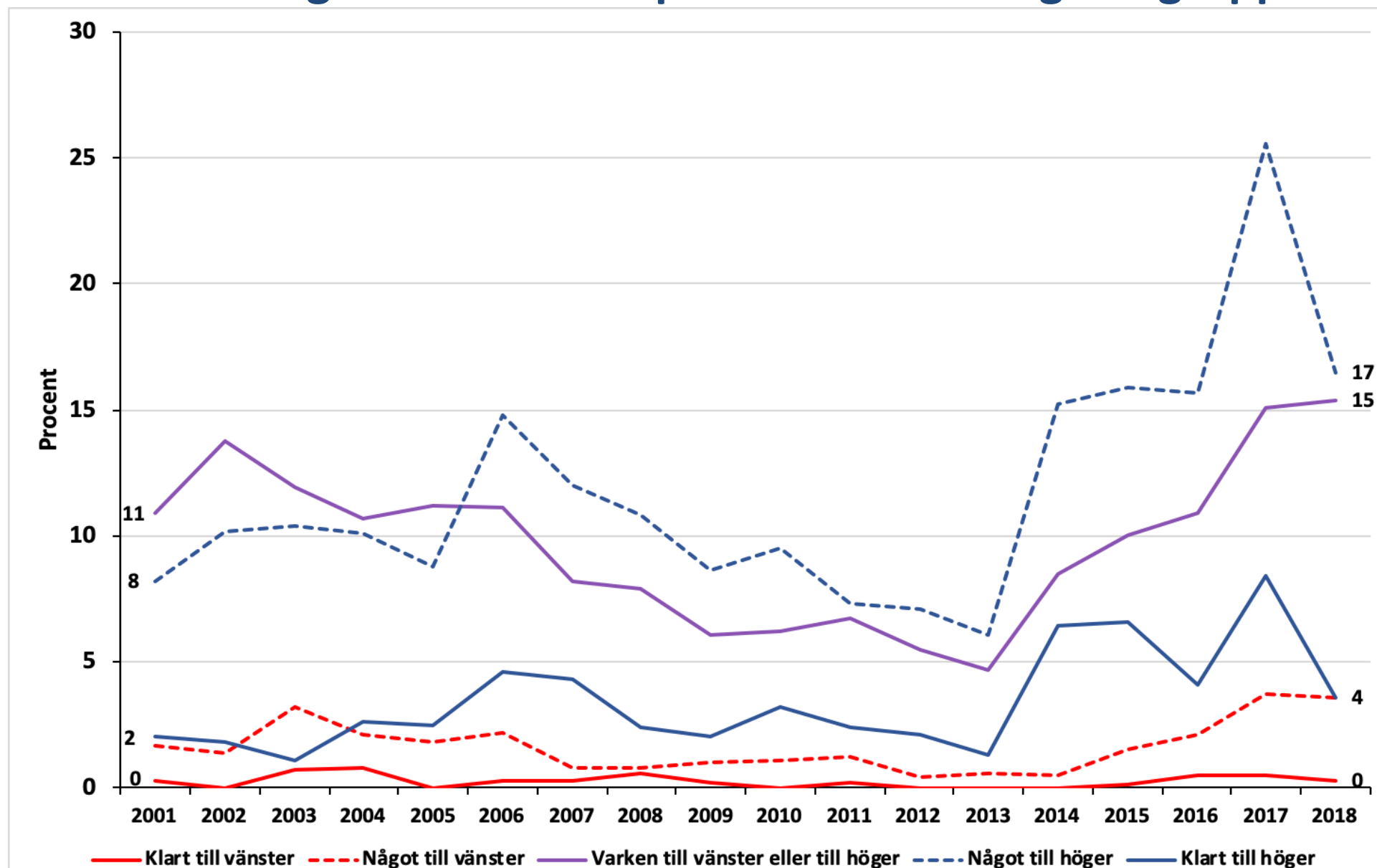
VILKA GRUPPER SYMPATISERAR MED CENTERPARTIET?

Andel som anger C som bästa parti respektive röstat på partiet

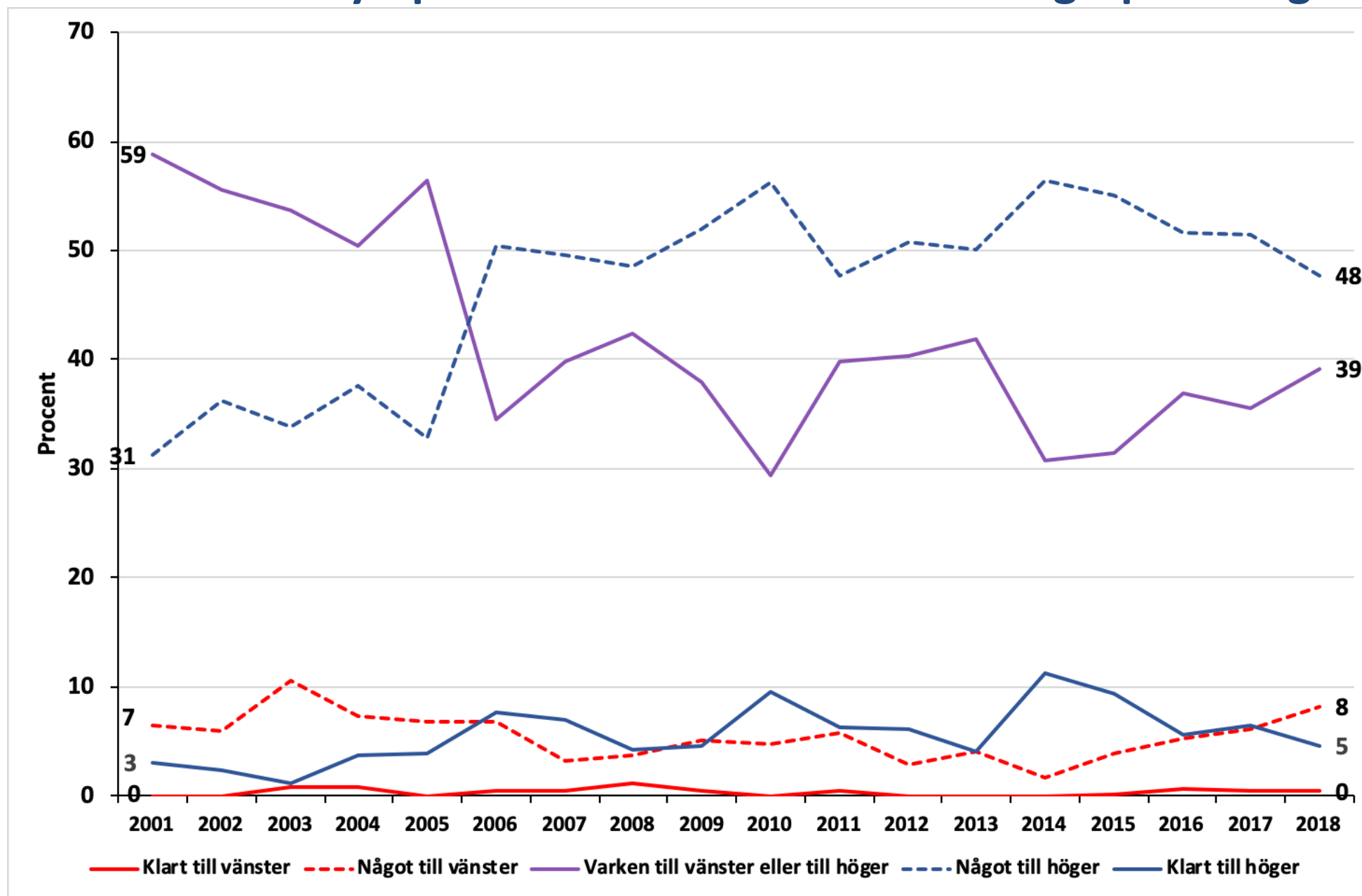
Källa: Den nationella SOM-undersökningen 2001-2018

Andel som anger C som bästa parti i olika ideologiska grupper

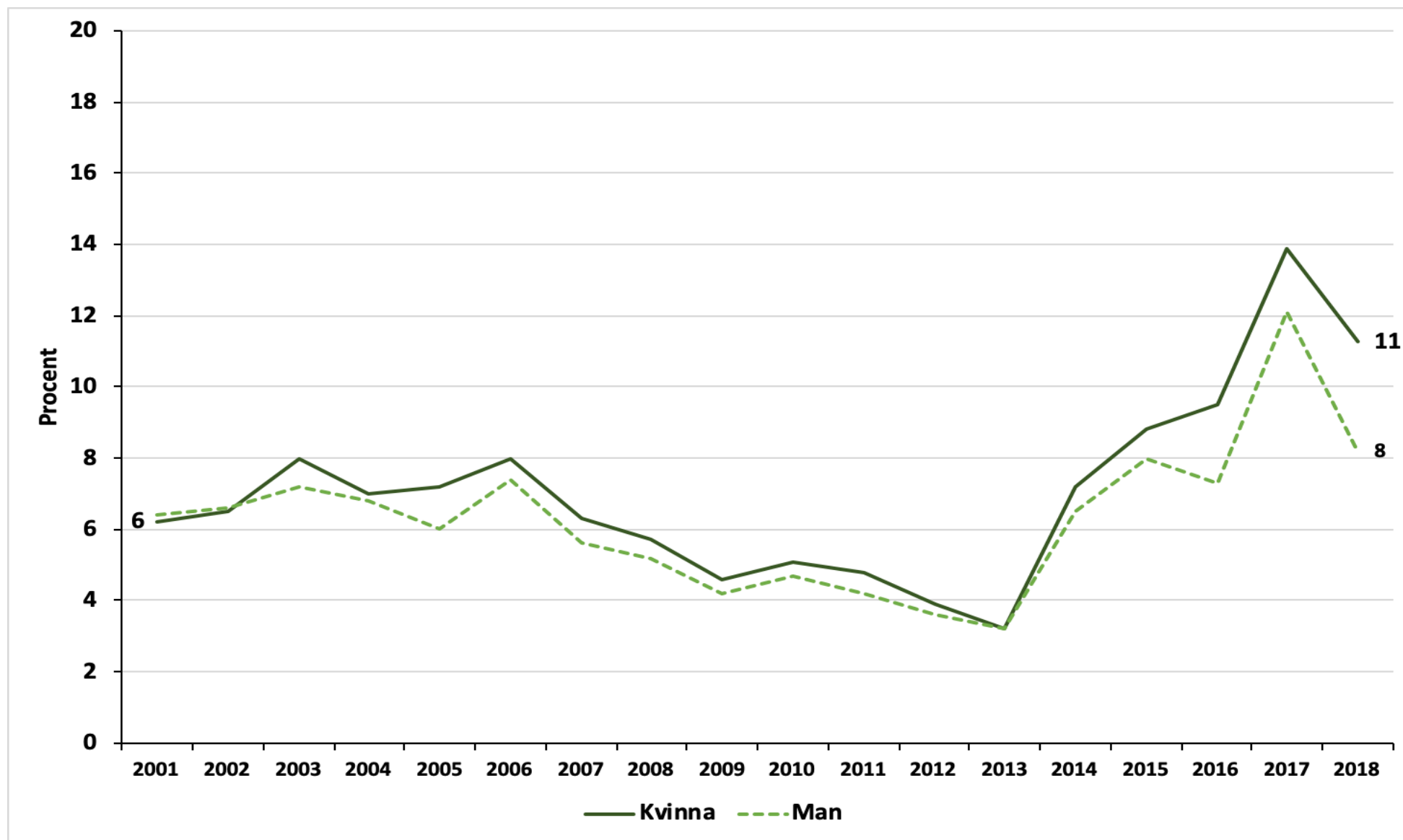

Källa: Den nationella SOM-undersökningen 2001-2018

Andel bland C-sympatisörer med olika vänster-högerplacering

Andel som anger C som bästa parti bland kvinnor och män

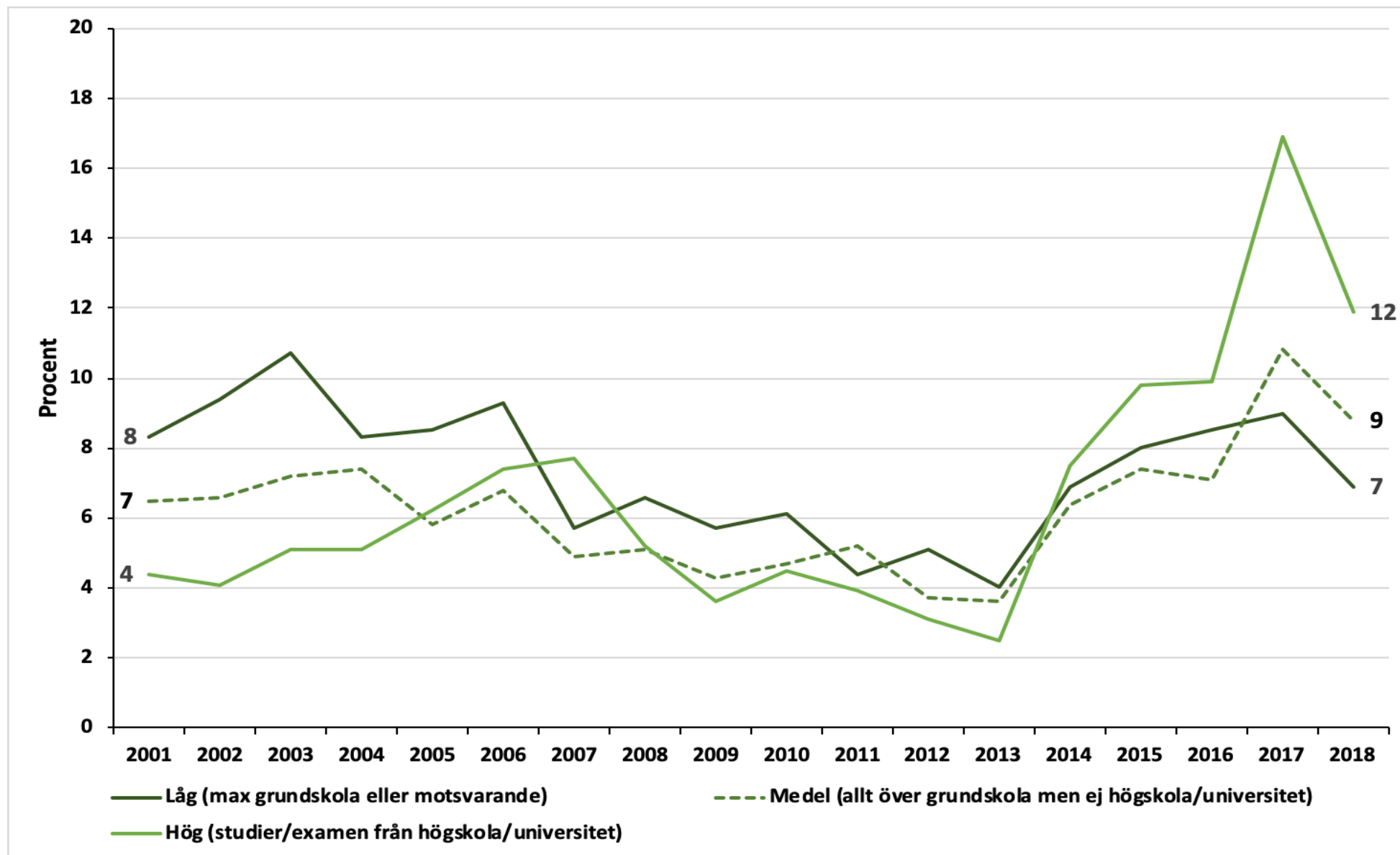
Källa: Den nationella SOM-undersökningen 2001-2018

Andel som anger C som bästa parti i olika åldersgrupper

Källa: Den nationella SOM-undersökningen 2001-2018

Andel som anger C som bästa parti i olika utbildningsgrupper

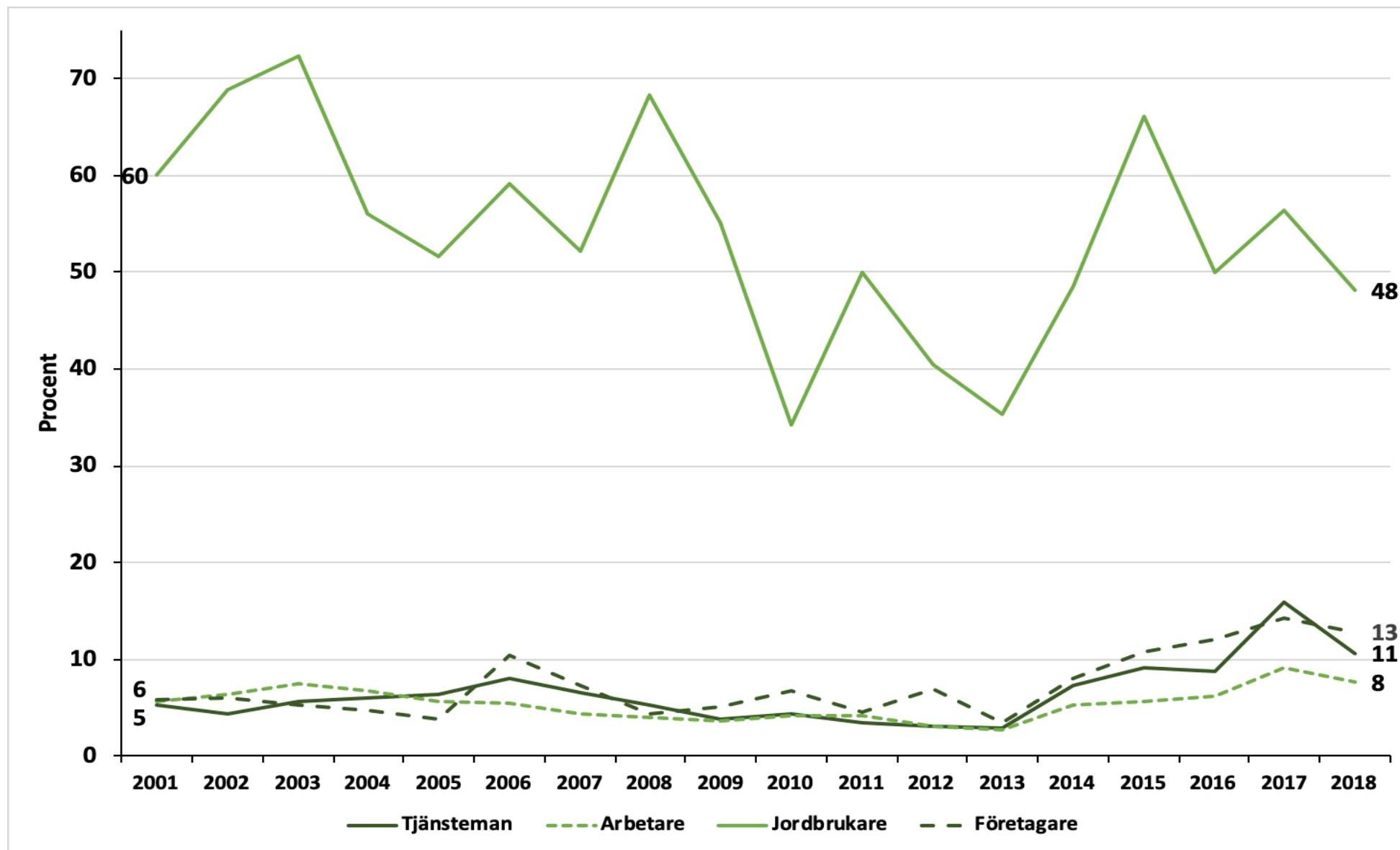
Källa: Den nationella SOM-undersökningen 2001-2018

Andel som anger C som bästa parti i olika stad/landgrupper

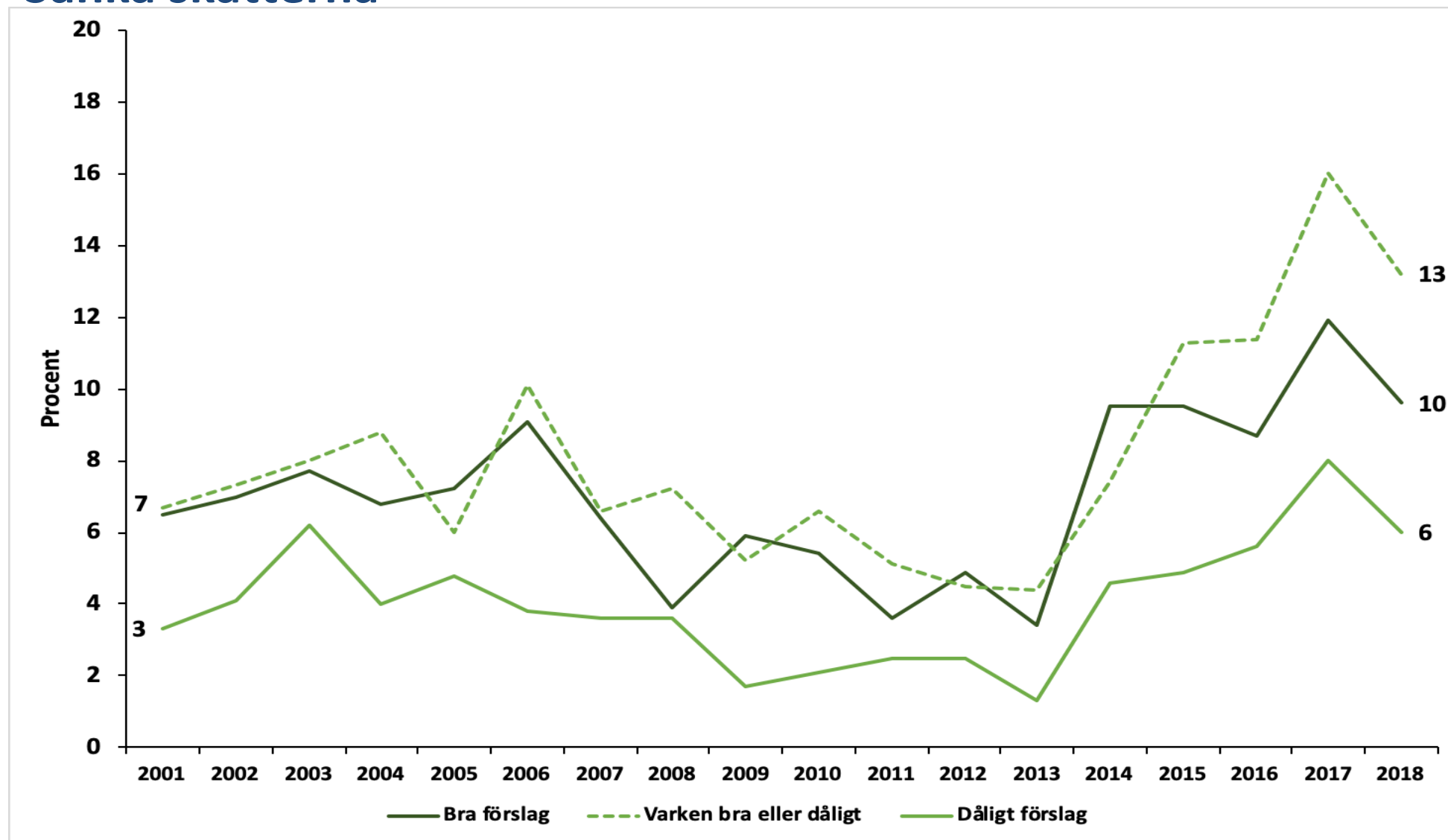
Källa: Den nationella SOM-undersökningen 2001-2018

Andel som anger C som bästa parti i olika yrkesgrupper

Källa: Den nationella SOM-undersökningen 2001-2018

Andel som anger C som bästa parti i olika åsiktsgrupper: Sänka skatterna

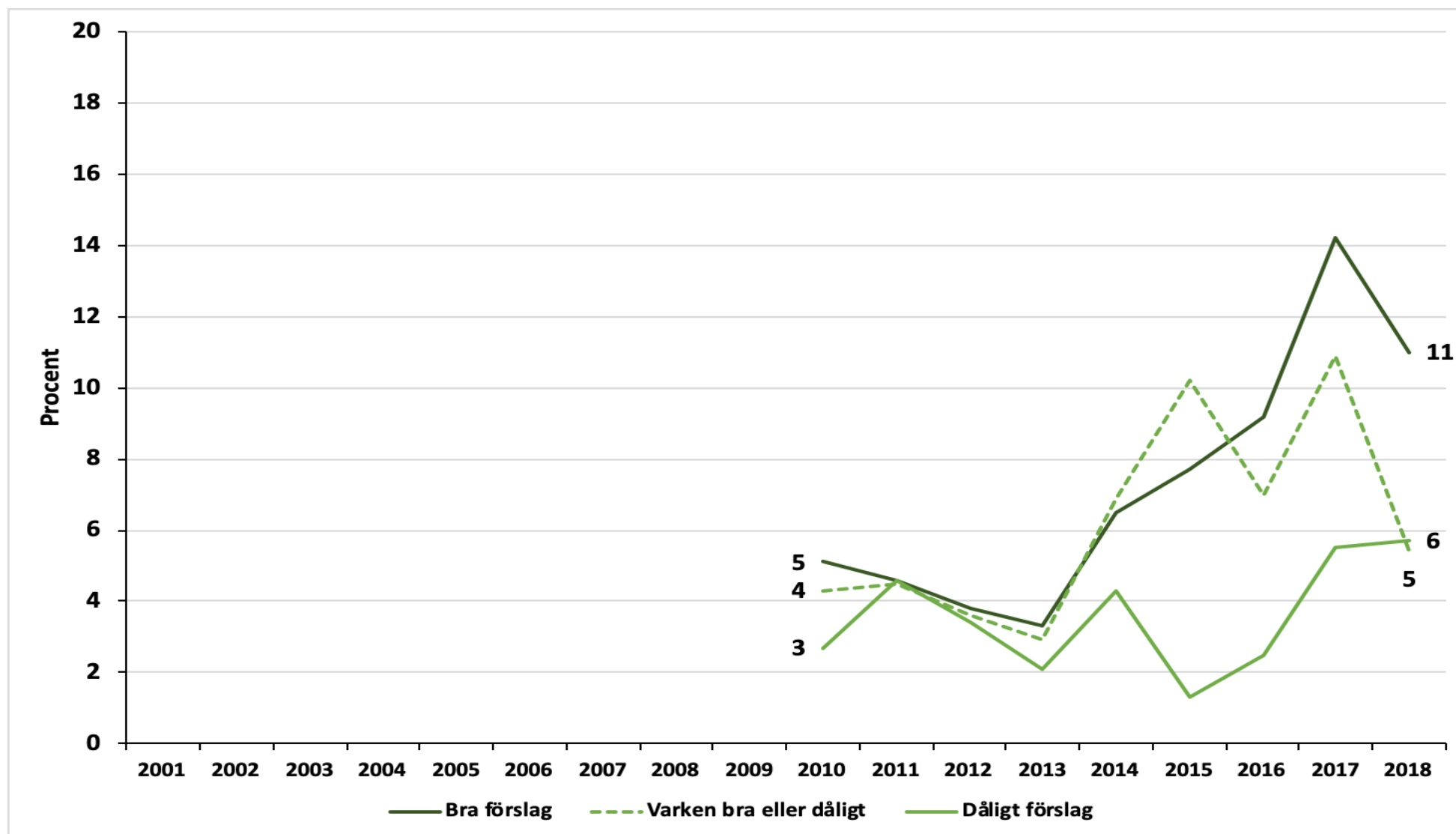
Källa: Den nationella SOM-undersökningen 2001-2018

Andel som anger C som bästa parti i olika åsiktsgrupper: Bedriva mer av sjukvården i privat regi

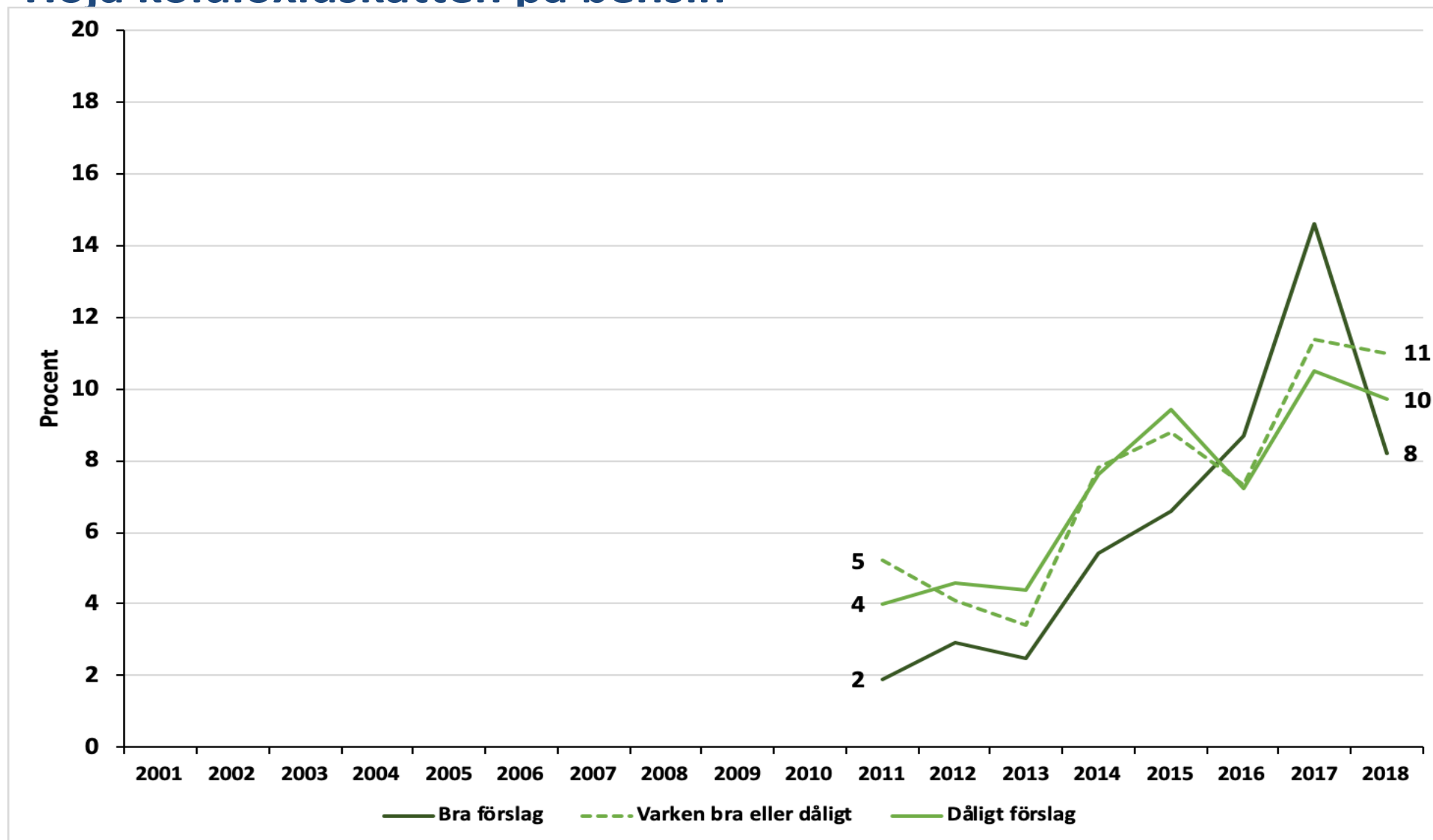
Källa: Den nationella SOM-undersökningen 2001-2018

Andel som anger C som bästa parti i olika åsiktsgrupper: Satsa på ett miljövänligt samhälle

Källa: Den nationella SOM-undersökningen 2010-2018

Andel som anger C som bästa parti i olika åsiktsgrupper: Höja koldioxidskatten på bensin

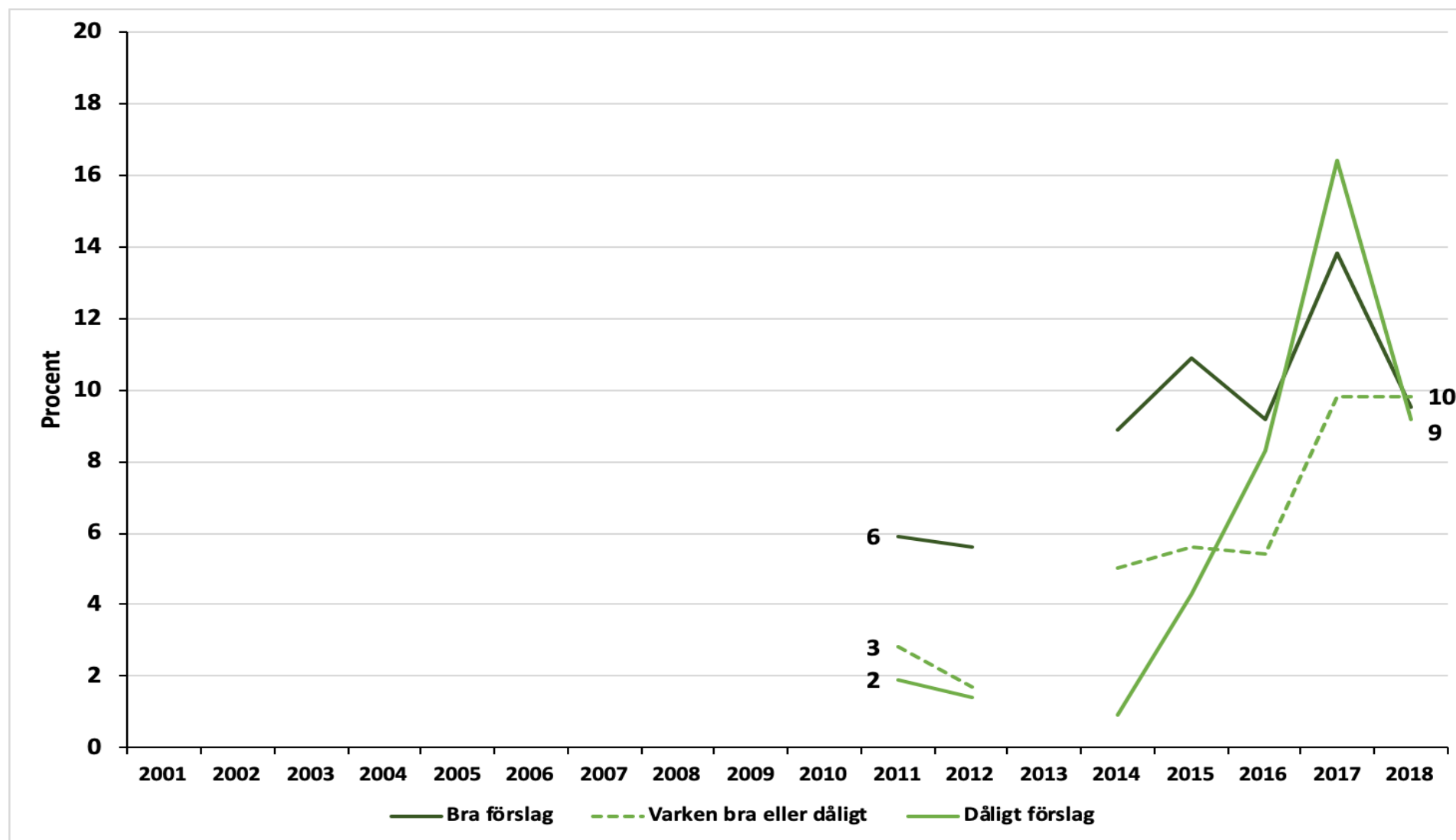
Källa: Den nationella SOM-undersökningen 2011-2018

Andel som anger C som bästa parti i olika åsiktsgupper: Sverige ska på lång sikt avveckla kärnkraften

Källa: Den nationella SOM-undersökningen 2001-2018

Andel som anger C som bästa parti i olika åsiktsgrupper: Öka det ekonomiska stödet till glesbygden

Källa: Den nationella SOM-undersökningen 2011-2018

Andel som anger C som bästa parti i olika åsiktsgrupper: Ta emot färre flyktingar

Källa: Den nationella SOM-undersökningen 2011-2018

Sammanfattning

- Centerpartiet har större andel sympatisörer bland personer som står i mitten eller något till höger
- Centerpartiet har större andel sympatisörer bland kvinnor, 16-29/30-49-åringar och högutbildade (de nya C-sympatisörerna)
- Centerpartiet har också större andel sympatisörer bland personer som bor i glesbygd eller är jordbrukare (de traditionella C-sympatisörerna)
- Störe andel C-sympatisörer i grupper som är för eller varken för/emot att sänka skatter och bedriva mer sjukvård i privatregi
- Större andel sympatisörer för C i grupper som vill satsa på miljövänligt samhälle, på lång sikt avveckla kärnkraften och som tycker det är dåligt förslag att ta emot färre flyktingar

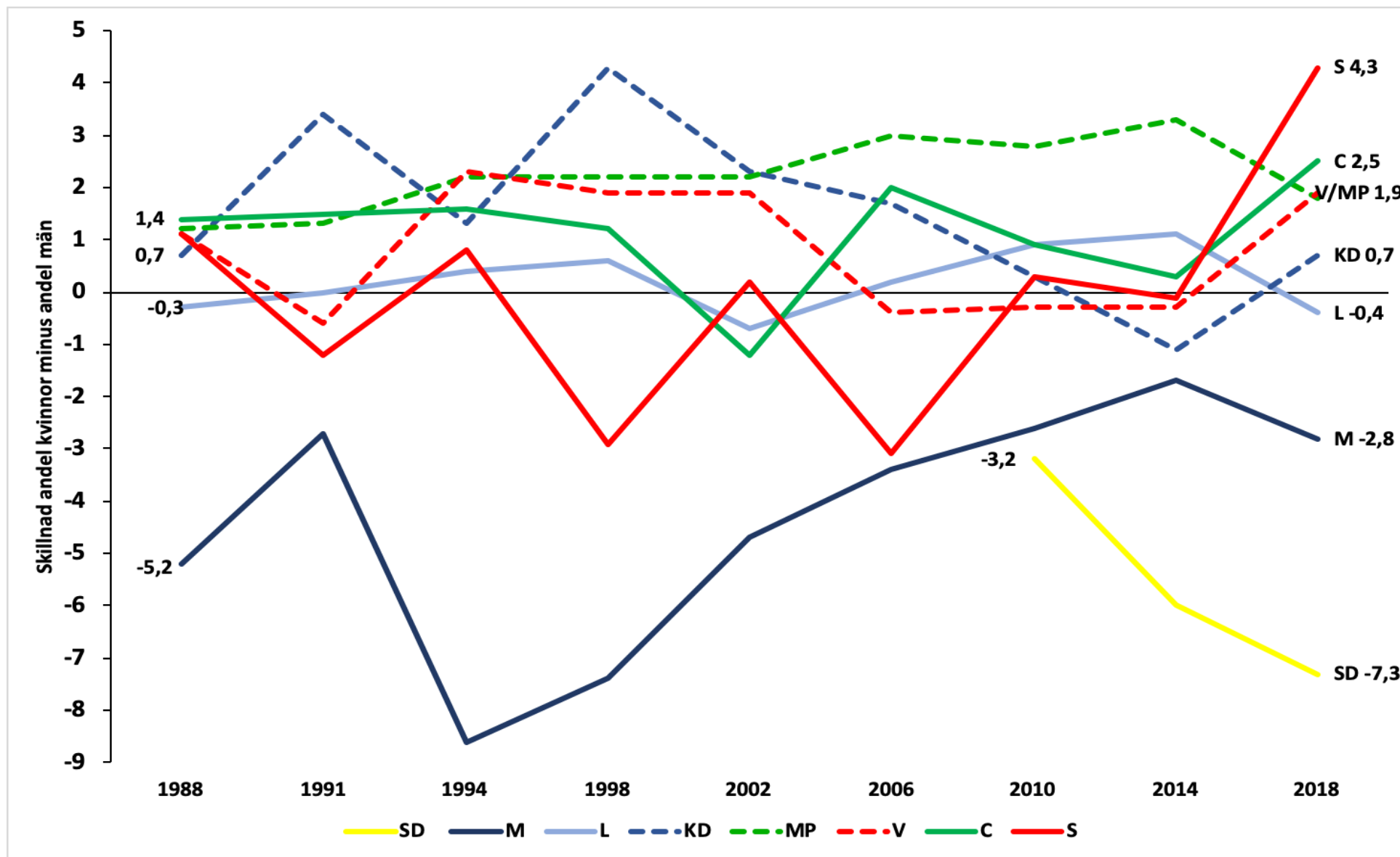

ÖKADE KÖNSSKILLNADER I POLITISKT BETEENDE

Könsskillnader i politiska preferenser – vad säger den internationella forskningen?

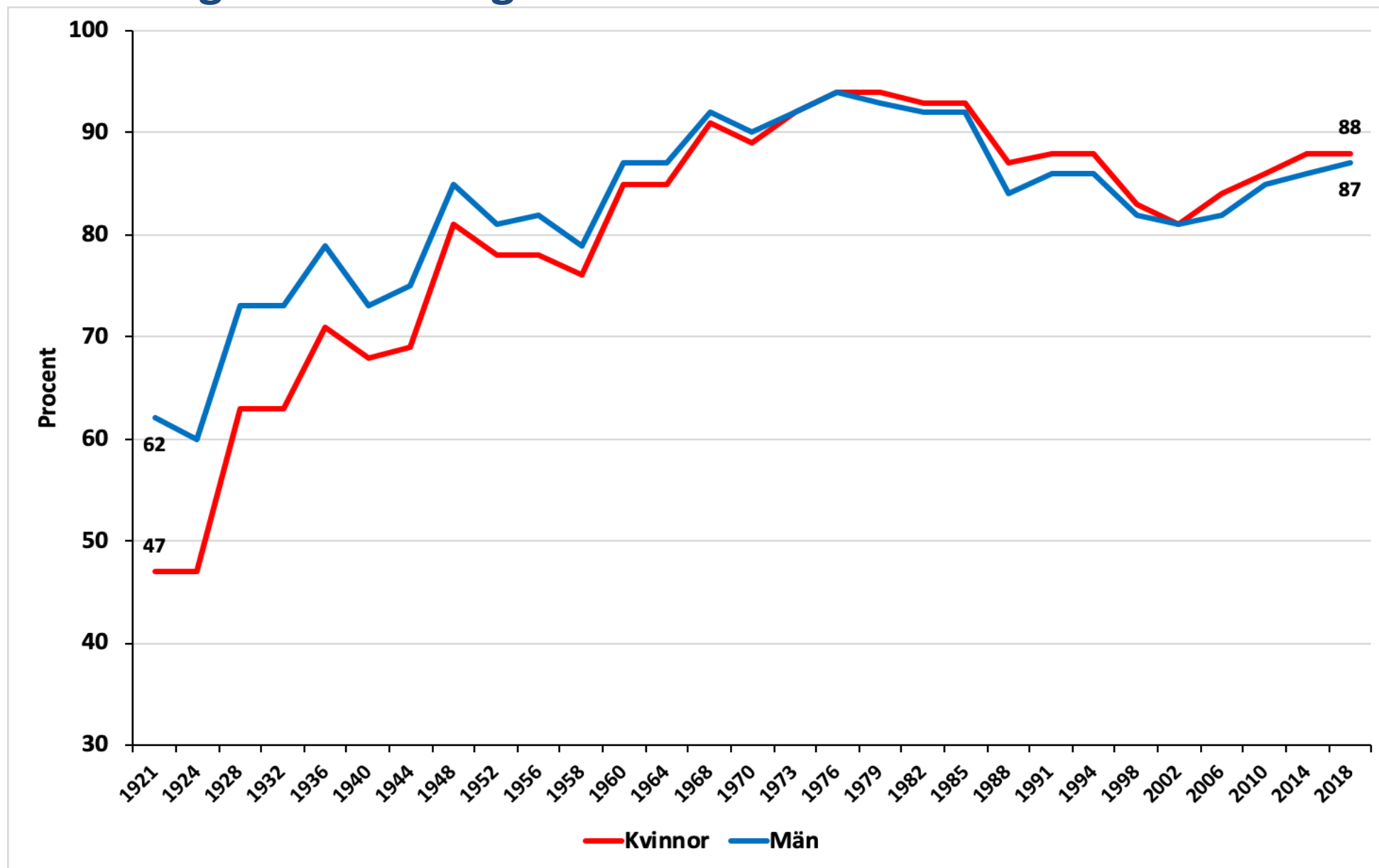
- Män röstar i högre utsträckning än kvinnor på nationalistiska/främlingsfientliga partier
- Kvinnor står i högre utsträckning än män till vänster ideologisk och uppvisar starkare stöd för välfärdsstaten och i omfördelningsfrågor
- Män uppvisar högre politisk kunskap och intresse för politik än kvinnor
- I flera fall kvarstår könsskillnaderna när hänsyn samtidigt tas till andra faktorer (ex utbildning och ideologi)

Könsskillnader i partival (över 0=fler kvinnor röstar på partiet)

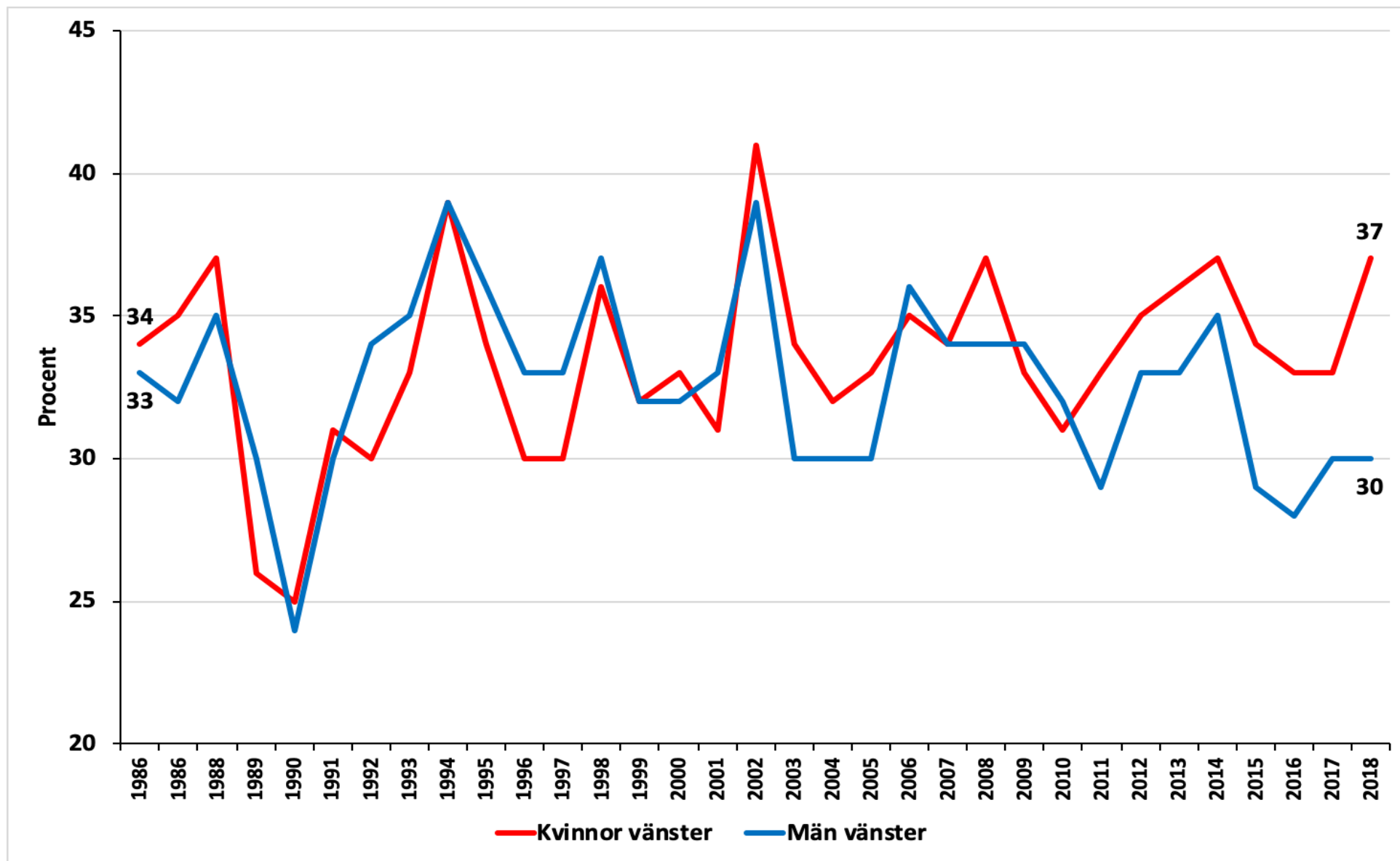

Källa: Den nationella SOM-undersökningen 1988-2018

Valdeltagande i riksdagsval

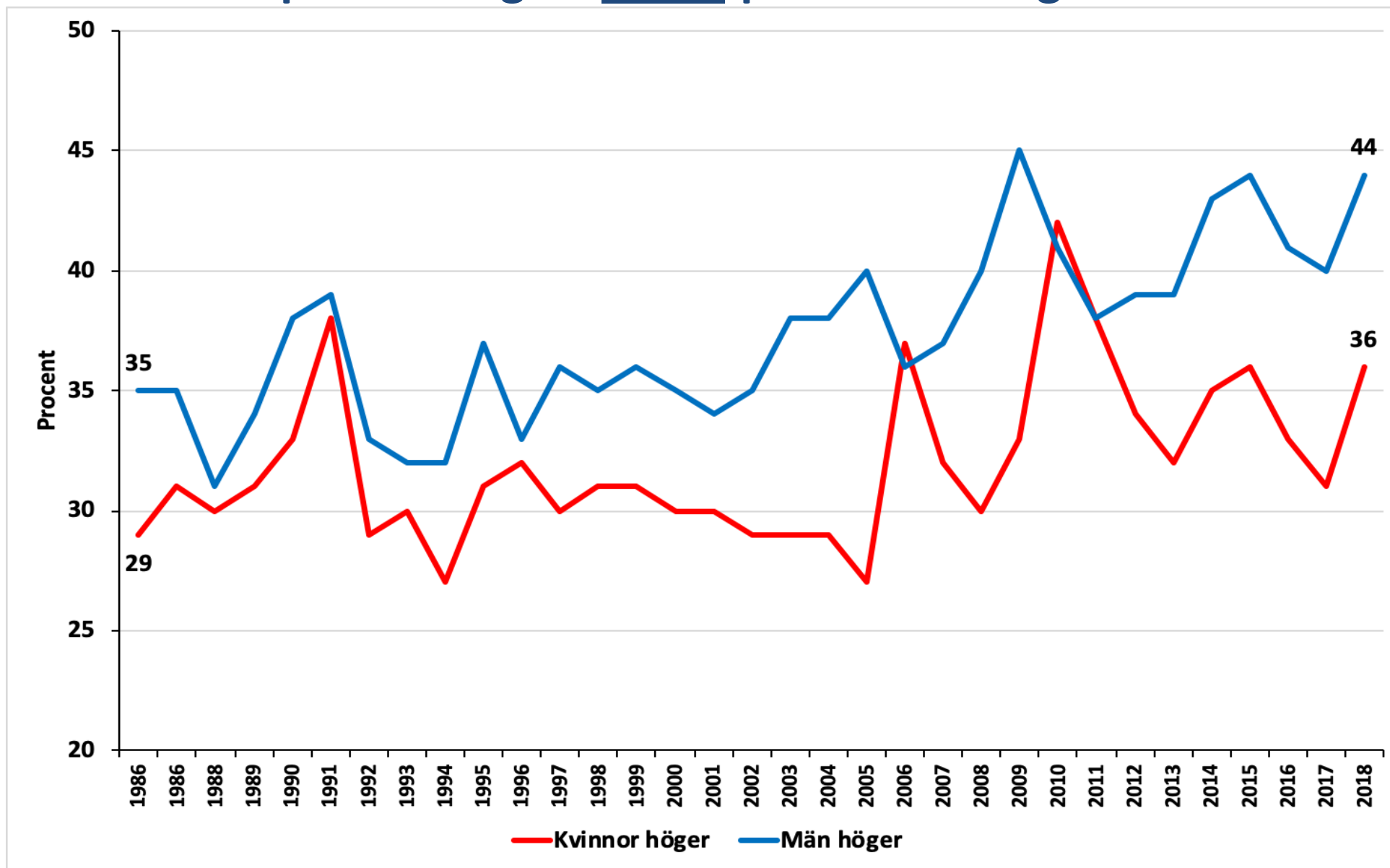

Andel som placerar sig till vänster på vänster-högerskalan

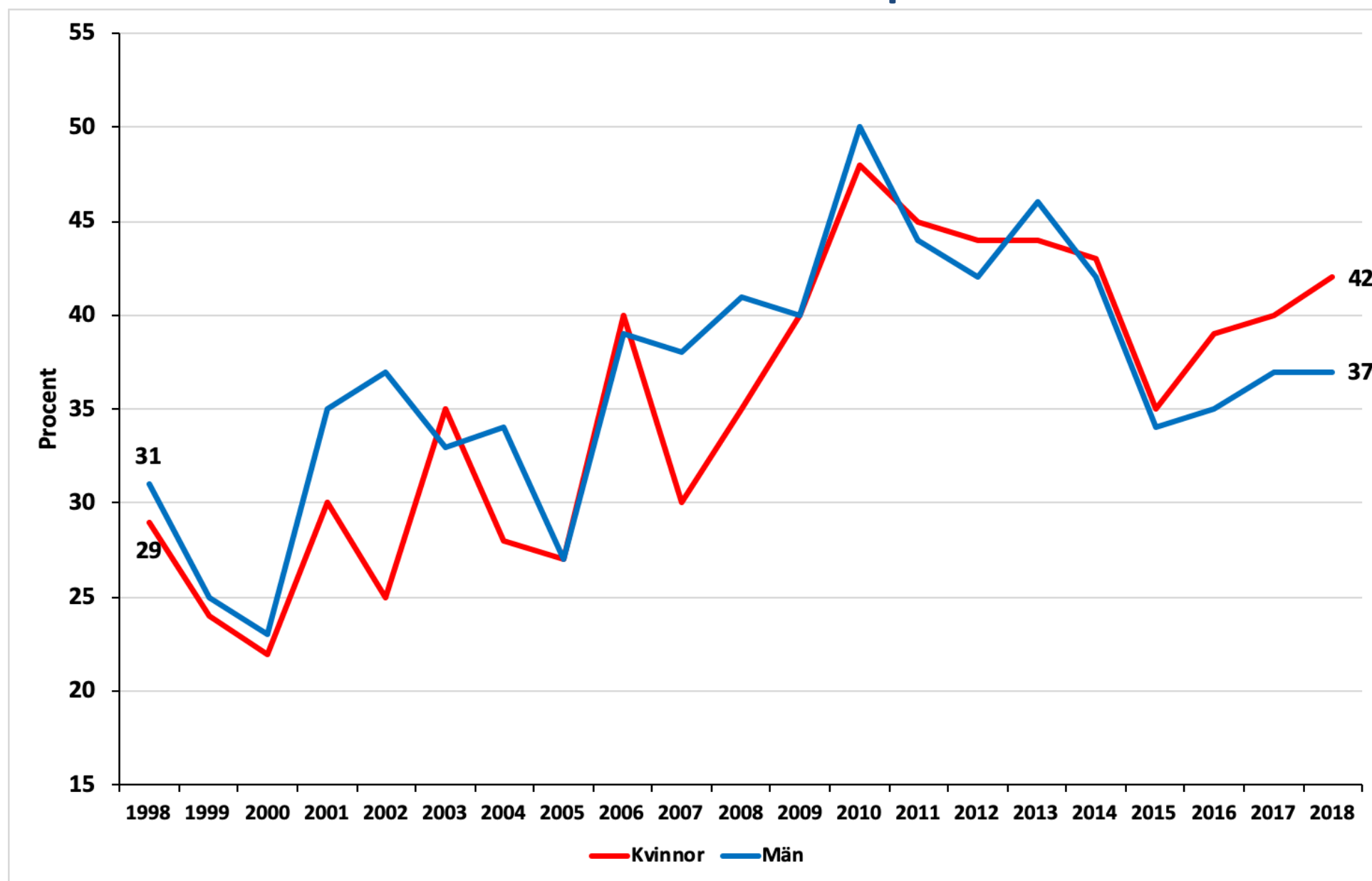

Källa: Den nationella SOM-undersökningen 1986-2018. Vänster=klart till vänster+något till vänster.

Andel som placerar sig till höger på vänster-högerskalan

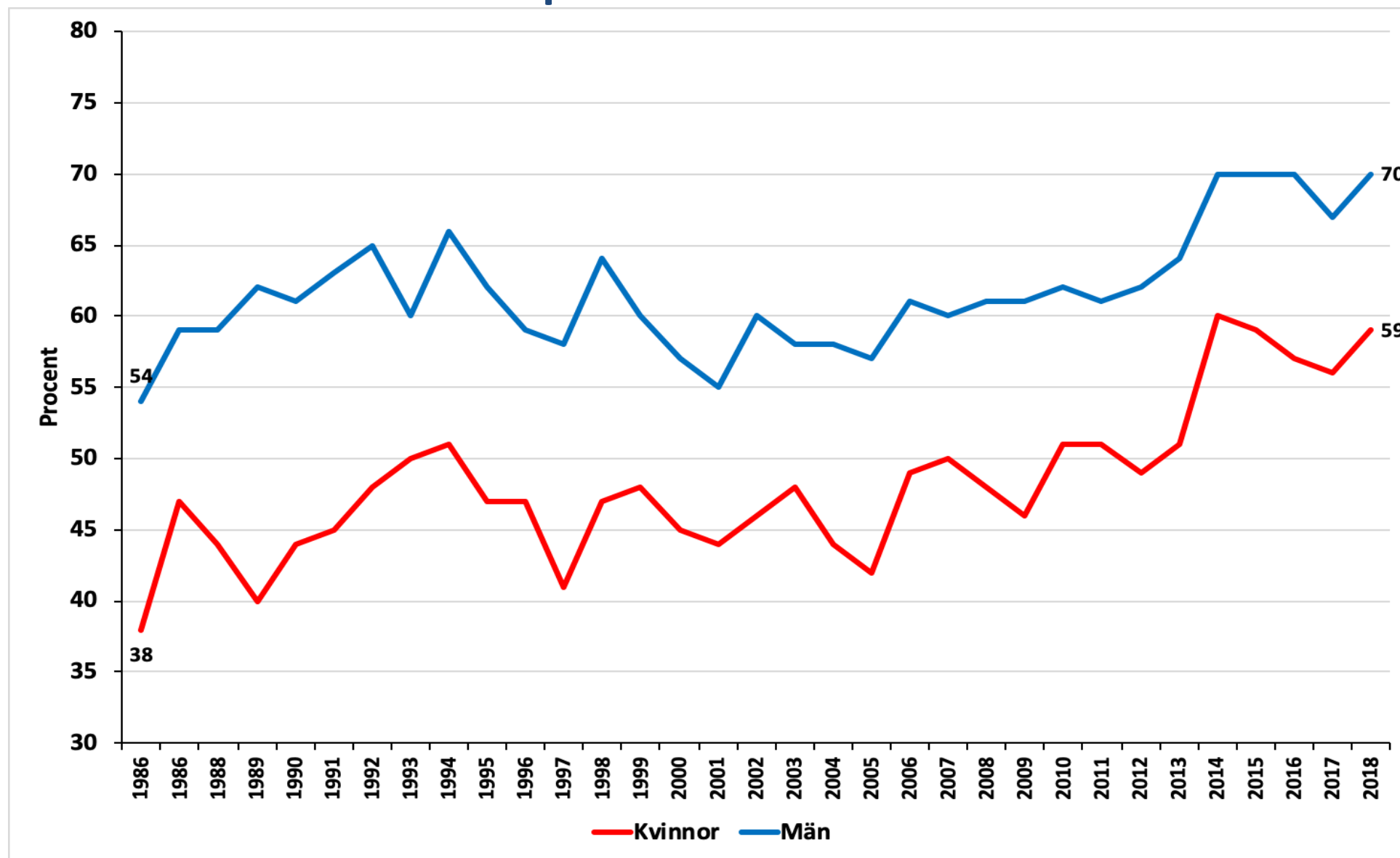

Andel med stort förtroende för svenska politiker

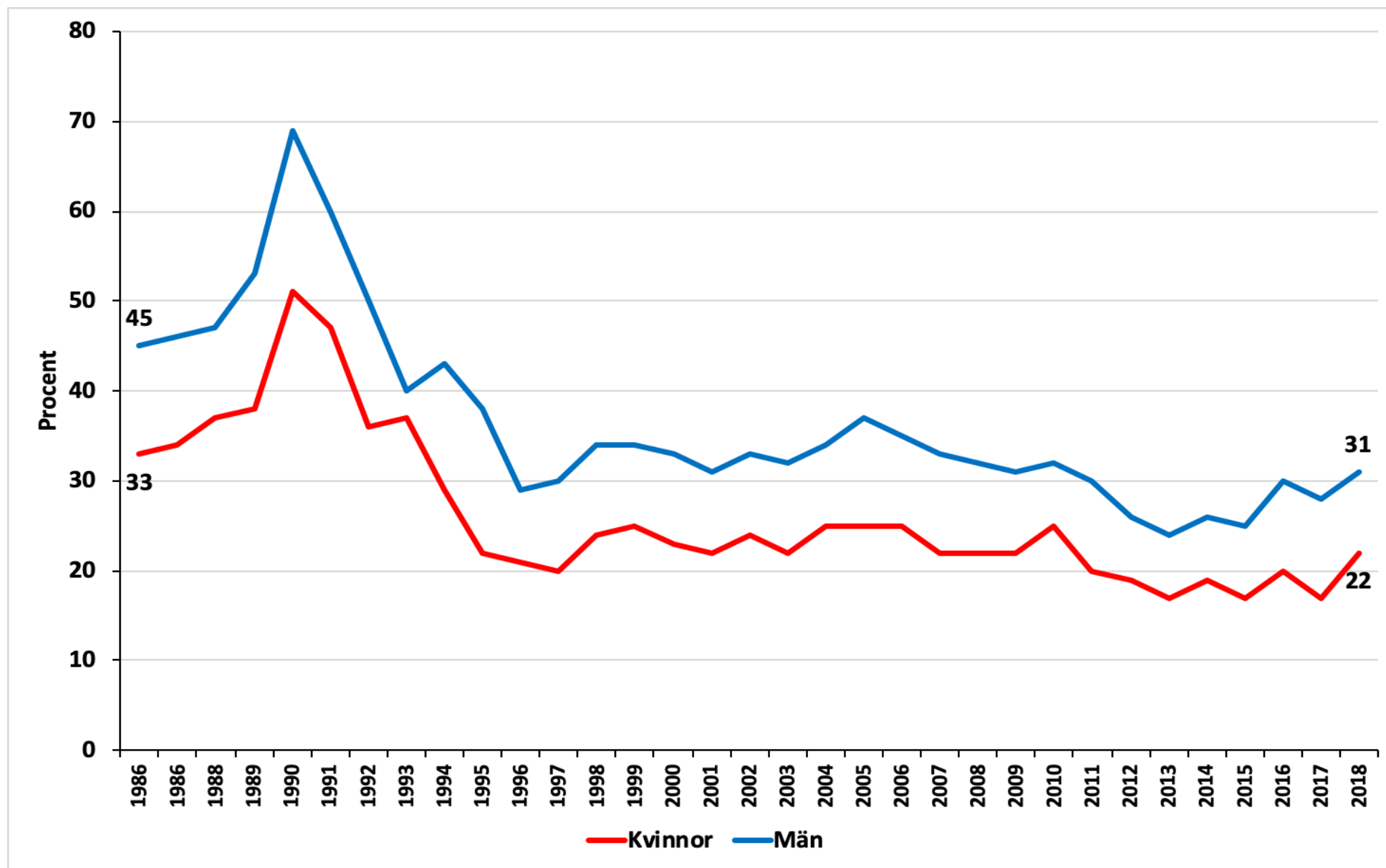

Källa: Den nationella SOM-undersökningen 1998-2018. Stort förtroende=mycket stort+ganska stort förtroende

Andel med intresse för politik

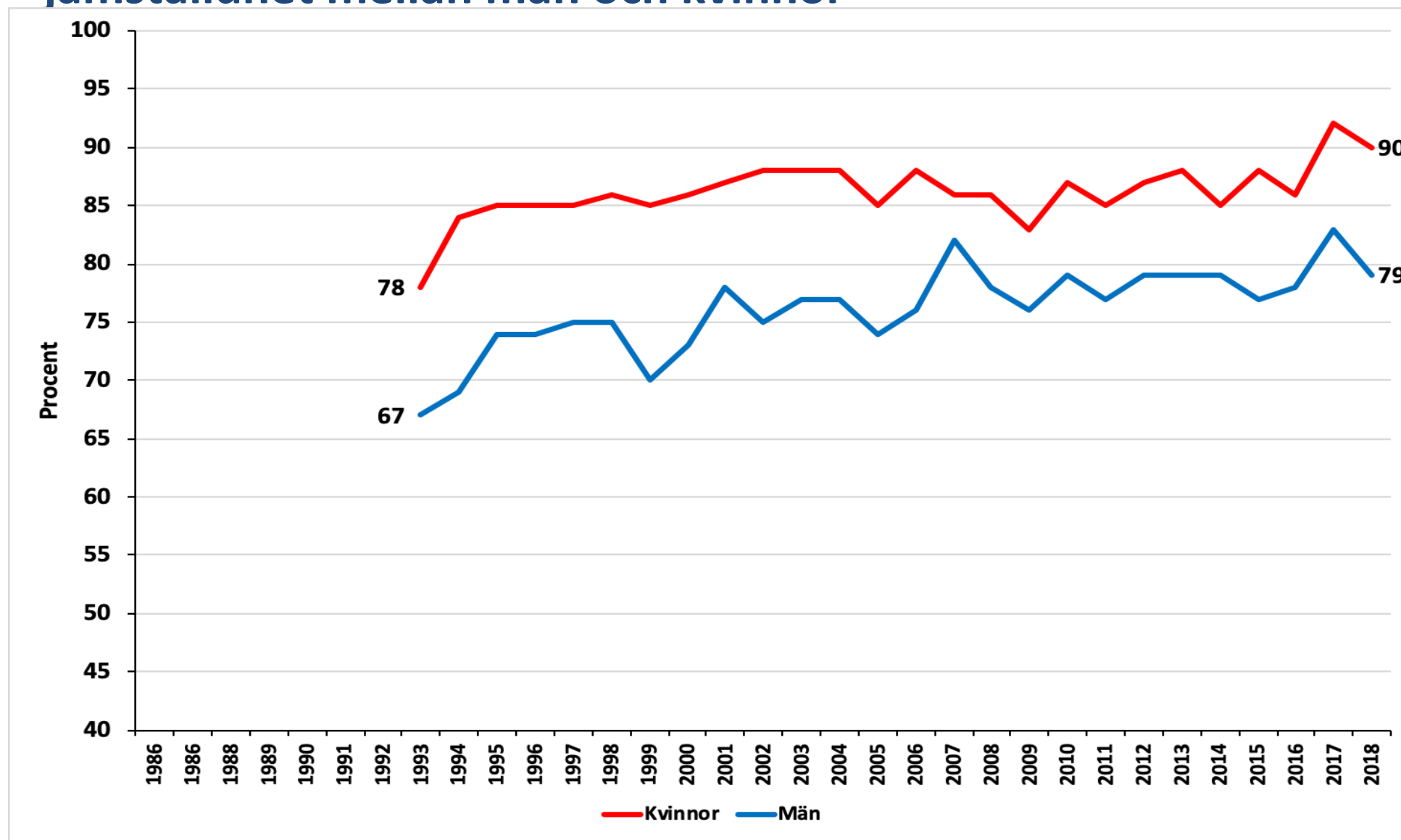

Andel bra förslag att minska den offentliga sektorn

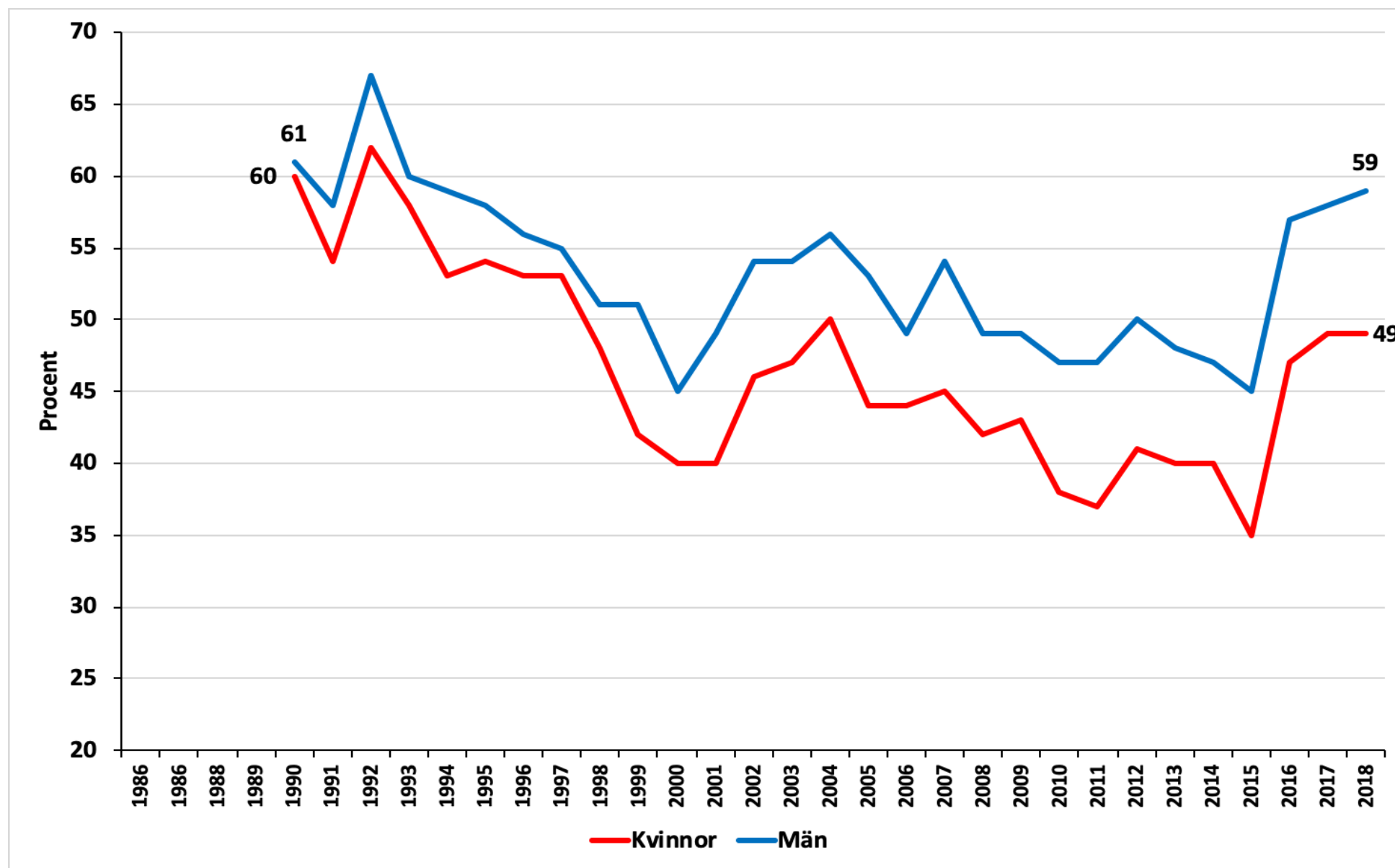
Källa: Den nationella SOM-undersökningen 1986-2018. Bra förslag=Mycket bra förslag+ganska bra förslag

Andel bra förslag satsa på ett samhälle med ökad jämställdhet mellan män och kvinnor

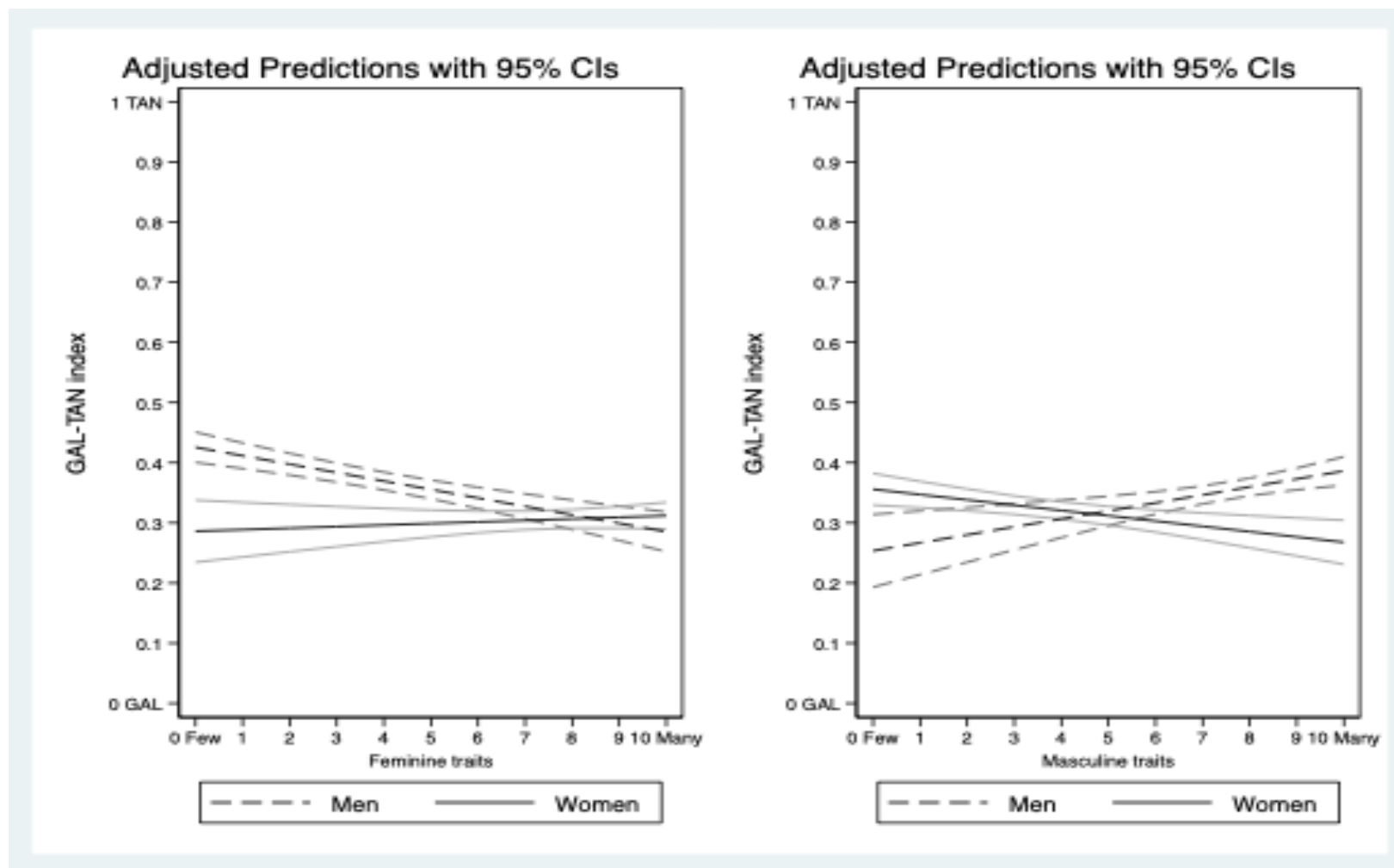
Källa: Den nationella SOM-undersökningen 1993-2018. Bra förslag=Mycket bra förslag+ganska bra förslag

Andel bra förslag att ta emot färre flyktingar

Källa: Den nationella SOM-undersökningen 1990-2018. Bra förslag=Mycket bra förslag+ganska bra förslag

Självskattad könsidentitet skapar nya attitydskillnader mellan kvinnor och män

Sammanfattning

- Ökade könsskillnader över tid i vänster-högerplacering och partival
- Politiseringen av GAL-TAN och SDs framgångar är huvudförklaringen
- Stabila – men eventuellt ökande – skillnader i attityd till flyktingar
- Mer omfattande analyser visar minskande skillnader i attityder till offentlig sektor och jämställdhet
- Att introducera icke-binär könsidentitet skapar nya könsskillnader mellan å ena sidan mer könsstereotypa män och kvinnor och å andra sidan mindre könsstereotypa män och kvinnor

Läs mer i våra redan publicerade analyser:

Berg, Linda, Gissur Erlingsson & Henrik Oscarsson (2019) [Rekordhög röstdelning](#). I Andersson, Ulrika, Björn Rönnerstrand, Patrik Öhberg & Annika Bergström [Red.] Storm och stiltje. SOM-rapport 74. Göteborgs universitet: SOM-institutet.

Demker, Marie & Henrik Oscarsson (2018). [Nya, gamla och nygamla skiljelinjer. Partisystem och samhällskontrakt då och nu](#). I Holgersson, Ulrika & Lena Wängnerud [Red.] Rösträttens århundrade: Kampen, utvecklingen och framtiden för demokratins Sverige. Stockholm: Riksbankens jubileumsfond & Makadam Förlag.

Evertsson, Kajsa & Sörebro, Maja (2019) [Väljarnas viktigaste skäl för röstning 1988-2018](#). Valforskningsprogrammets rapportserie 2019:3. Göteborgs universitet: Statsvetenskapliga institutionen.

Falk, Elisabeth & Henrik Oscarsson (2018). [Väljarnas önskeregeringar 2018](#). Valforskningsprogrammets rapportserie 2018:9. Göteborgs universitet: Valforskningsprogrammet.

Fredén, Annika (2019). [Strategisk röstning i riksdagsvalet 2018](#). Valforskningsprogrammets rapportserie 2019:2. Göteborgs universitet: Statsvetenskapliga institutionen.

Oscarsson, Henrik, Dennis Andersson, Elisabeth Falk & Jonathan Forsberg (2018) [Förhandlingsvalet 2018. Analyser av valresultatet i 2018 års riksdagsval](#). Valforskningsprogrammets rapportserie 2018:8. Göteborgs universitet: Valforskningsprogrammet.

Oscarsson, Henrik & Jesper Strömbäck (2019). [Political Communication in the 2018 Swedish Election Campaign](#). Journal of Swedish Political Science. 2019:3.

Oscarsson, Henrik (2019, kommande) **Partierna: Det nya landskapet**. I Jenny Björkman & Patrik Hadenius (red.), Det nya Sverige: RJ:s årsbox 2019 (ISBN 978-91-7061-294-7), Göteborg & Stockholm: Makadam förlag, 2019. (Namn på skriftserie: Riksbankens Jubileumsfonds årsbok, 2019.)

STORT TACK FÖR ATT NI LYSSNADE!

Svenska Valforskningsprogrammet

Statsvetenskapliga institutionen
Göteborgs universitet
Box 711, SE 405 30 Göteborg

Kontakt: valforskning@pol.gu.se

Web: www.valforskning.pol.gu.se

Twitter: @valforskning

Facebook: Valforskningsprogrammet

Följ vår forskning på sociala medier

www.demokratifonden.se & @demokratifonden

www.politologerna.se & @politologerna

www.henrikoscarsson.com & @HenrikOscarsson

